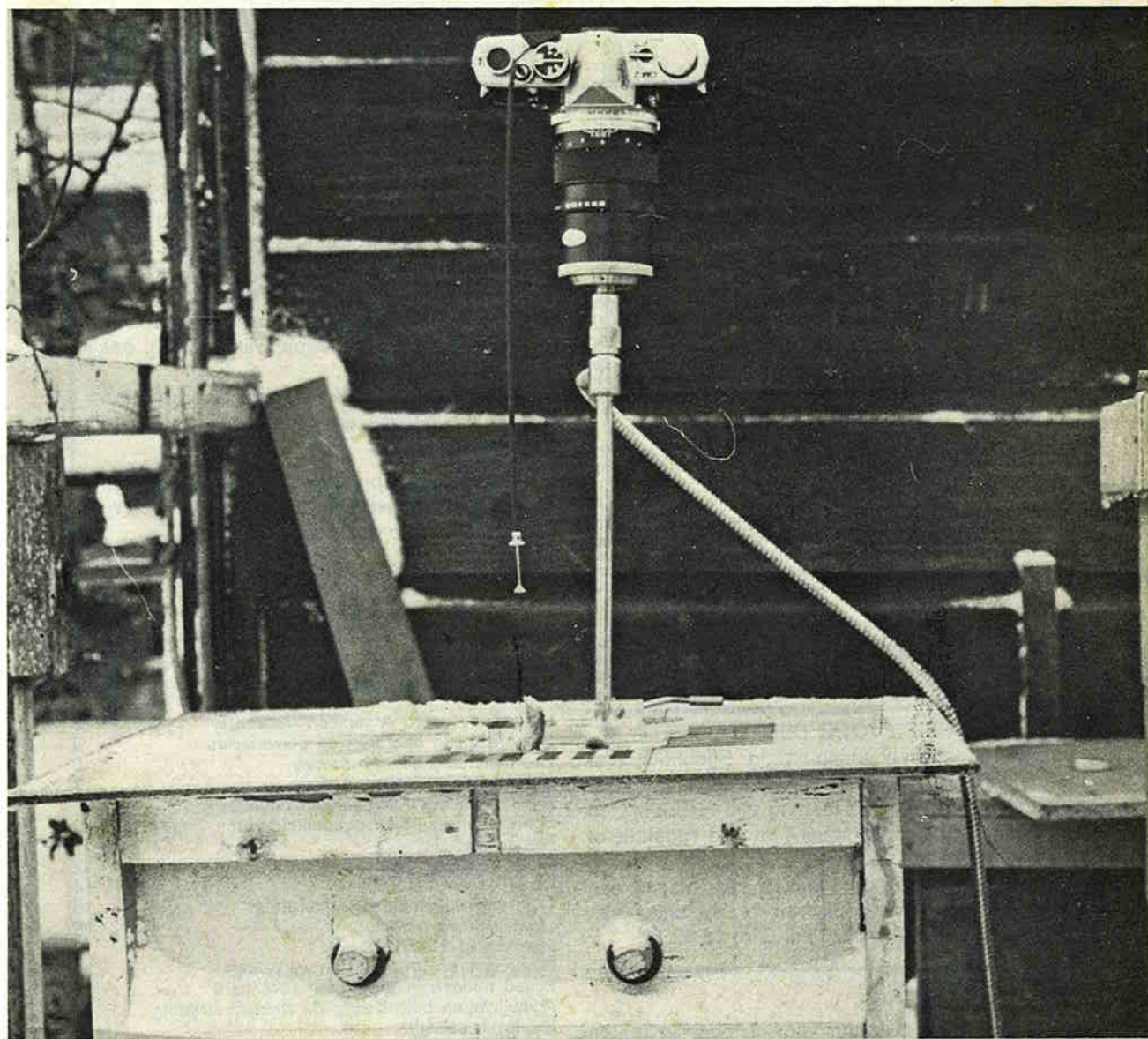

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 82 - no. 1 - januari 1980

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP: gebruikte Simplexkasten en gebruikte korven Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

IN- EN VERKOOP van bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven. J. C. Basten, Burg. Bouwenseweg 3, Horssen (Gld.), tel. 08874-1791.

WIJ KOPEN: Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij **ARKADIA Lochem.** Telefoon 05730 - 18 27/22 19.

TE KOOP: nieuwe en gebruikte 3-raamshoningslingers nog voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum, tel. 05101-1252. Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van 18.30 - 20.00 uur.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen Nederlandse honing, o.a. koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen. **HET BIJENHUIS te WAGENINGEN,** tel. 08370 - 12863.

TE KOOP: Zuivere Nederlandse Heldehoning in emmers van 14 kg netto. B. Slotboom, Holterweg 9, 7157 AG Rekken, tel. 05453-443.

WEER VOORRADIG ongedenatureerde bijensuiker, kan ook voor huishoudelijk gebruik, dagprijs ± f 1,- per kg, afhankelijk van de kwantiteit. W. Kooistra, C. Gerritsmastr. 49, Heerenveen, tel. 05130-24872.

BIJENKORVEN GEVRAAGD: Wie wil voor mij een partij bijenkorven vlechten? Atze Dijkstra, Kampingerhof 6, Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

H.H. IMKERS: Hebt U nog oude spullen, die U niet gebruikt? **ATZE DIJKSTRA** verzamelt alles wat bij een bij te pas kwam: Oude kormessen, imkerspijpen, voerbakjes, moerkooitjes, vlechtpriemen, oude typen bijenkorven, bijenboeken enz. Adres: Kampingerhof 6, Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

GEVRAAGD: oude imkerslektuur, honingetiketten, oude foto's en bijenprenten, bijenspeldjes, bijenpostzegels, bijenantiëke enz. **ATZE DIJKSTRA,** Kampingerhof 6, 8431 AS Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT.

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. De niet van redactiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken **vóór de 10e van elke maand** aan het Bijenhuis, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ DE VOORPLAAT

Kast met fotoapparatuur voor de observatie van een wintervolk. (Zie het artikel van de heer J. C. R. v. d. Bergh op pag. 22/23).

AANGEBODEN: verzameling oude bijenboeken. Catalogus f 1,- per giro 761085 t.n.v. C. K. Nab, Nachtegaal 17, Nieuwegein (Utr.).

TE KOOP: Imkersartikelen, kunstraat etc. maar ook roggestro, Janneke de Jong, Rotterdam, tel. 010-224871.

TE KOOP GEVRAAGD: gebruikte honingslingers, Janus Willeburg, Benschop, tel. 03477-1883.

ZADEN VAN WILDE PLANTEN: Een catalogus van meer dan vierhonderd soorten wilde inheemse en West-europese planten, waaronder vele drachtplanten, wordt U toegezonden na ontvangst van f 3,50 op gironummer 4058000 t.n.v. CRUYDT-HOECK, Oude Kijk in 't Jatstraat 17, 9712 AE Groningen.

IMKERBLAD MOER. De bijenkoningin (van Aristoteles tot feromoononderzoek) 60 p. + foto's en ill. f 5,- + f 1,20 porto. **Bijenziekten** (beschrijving van alle in Ned. voork. ziekten, hoe te herkennen en te voorkomen - aktueel) 70 p. + foto's en ill. f 7,- + f 2,- porto. **Bruidsvlucht** (prachtige getekende poster voor f 5,- incl. porto). Nic. Piekstr. 14, Tilburg, tel. 013-43.02.33 ('s avonds).

Kaarsentrekkerij-Imkerij „DE RIT“ Zoelen (Betuwe) tel. 03448-1653. Groot- en detailhandel van: Kunstraat, bijenwas, bijenkorven, bijenwaskaarsen (gerold en gedompeld), honing, honingzeep, mede, honingcrème, pit, kandelaars enz. Iedere dag geopend.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Nieuwjaarswoord Algemeen Voorzitter	3
Samenstelling besturen en commissies	4
Het maandelijks opfrissertje	5
Bijenverhaal van een 7-jarige	7
Bij papa hangen ze altijd in de boom	8
Bijenlessen aan basisschoolkinderen	9
Raamwerk	11
Bijenziekten in West-Duitsland	12
De bij in de filatelie	14
Gesprokkeld uit de bijenliteratuur	15
Onze nieuwe redacteur	16
Jaarverslag 1978/1979	17
Daglengthe en broednestontwikkeling	21
Broed midden in de winter 1978/1979	22
Aanwijzingen betreffende de ziektebestrijding	25
De lezer schrijft	26
Het ecosysteem en de toekomst van onze bijen	29
Onderwijs- voorlichting en demonstratie	30
Afdelingsnieuws	30

NIEUWJAARSWOORD

Het beste met de bijen voor 1980!

Met deze algemene en vaak goedbedoelde wens voor het nieuwe jaar komen we er ditmaal niet. In het komende jaar zullen we als imker en speciaal als bestuurslid zelf inhoud aan die wens moeten geven.

In Groningen doet zich een mijtziekte-explosie voor en bij onze Oosterburen heerst de Varroa nog steeds in onverminderde mate. Kortom zo op het oog bepaald geen rooskleurig vooruitzicht. Gelukkig blijken deze ziekten bestrijdbaar te zijn en het ziet er naar uit, dat men, zij het langzaam, op de goede weg is.

De belangrijkste persoon in dit proces is nog altijd de imker zelf en voor hem geldt dan ook het bekende gezegde:

HET IS GEEN SCHANDE EEN ZIEKTE ONDER DE BIJEN TE HEBBEN!

HET IS WEL EEN SCHANDE ER NIETS AAN TE DOEN!

Op elke imker rust dan ook een grote verantwoordelijkheid, want in geval van een besmettelijke ziekte kunnen zijn volken andermans bijen in een gebied van wel 50 km² besmetten. Samen met de ziektebestrijdingsteams in op-richting moeten we trachten onze bijen gezond te houden, want alleen gezonde bijen oogsten honing en verschaffen ons de vreugde van het imkeren.

Voor het komende jaar dus mijn allerbeste wensen en in het bijzonder gezondheid voor onze imkers en immen!

J. J. Speelziek, alg. voorz.

Bankovors uit het Bomann-Museum te Celle. Zij moesten de bijen dwingen terug te keren en

dieven op afstand te houden. Hopelijk wordt 1980 ook zonder dat een goed bijenjaar!

Redactie.

SAMENSTELLING BESTUREN EN COMMISSIES

SECRETARIAAT EN BEDRIJF

Bijenhuis, Grintweg 273,
6704 AP WAGENINGEN, tel. 08370-12863.

Secretaresse:

Mevr. T. E. A. Rive-von Bönninghausen.

Bedrijfsleider:

J. A. Krabbenborg.

DAGELIJKS BESTUUR

J. J. Speelziek (alg. vz.), Blériotstr. 20, 7395 MN
Teuge, tel. 05763-673.

C. Pater Jzn.

Drs. P. C. Muntjewerf.

HOOFDBESTUUR

Groningen: R. H. Geskes,

Albert Schweizerplantsoen 13,
9301 HA RODEN, tel. 05908-19699.

Friesland: R. van de Hul, B. Oostingweg 2,
8453 JJ ORANJEWOUDE, tel. 05130-36449.

Drente: J. A. van Ee, Sparrenlaan 15, 9401 RA
ASSEN, tel. 05920-12811.

Overijssel-West: A. H. Hartman, Beukenallee
15, 8019 BA ZWOLLE, tel. 05200-18867.

Overijssel-Oost: T. A. Visch, Aaftinksweg 8,
7481 VV HAAKSBERGEN, tel. 05452-403.

Graafschap en Lijmers: B. Meijerman, Dwars-
dijk 6, 7025 CR HALLE, tel. 05736-479.

Veluwe: W. M. Campen, Venkelstraat 54, 7322
KZ APELDOORN, tel. 055-261120.

Betuwe: J. W. M. Janssen, J. Heijmanslaan 67,
5246 BK ROSMALEN, tel. 073-419094.

Utrecht: C. Pater Jzn., Achterdijk 22, 3981 HB
BUNNIK, tel. 03405-1305.

Noord-Holland: Drs. P. C. Muntjewerf, Nekker-
weg 66B, 1461 LE MIDDENBEEFSTER, tel.
02990-23461.

Zuid-Holland: M. W. v. d. Meulen, Februari-
plantsoen 2, 3362 CP SLIEDRECHT, tel. 01840-
2797.

Zeeland: J. Fluyt, Domusstraat 23, 4301 CM
ZIERIKZEE, tel. 01110-3515/3316.

Noord-Brabant: G. J. van Breukelen, D. Eynd-
houtsgaarde 14, 5671 CM NUENEN, tel. 040-
832747.

Zuid-Limburg: R. Th. Koek, Ambyerstraat Zuid
100, 6225 AJ AMBY-MAASTRICHT, tel. 043-
623578.

ERELEDEN

Mr. L. R. J. Ridder v. Rappard (erevz.), W. As-
sink, R. P. Groenveld, ir. J. A. F. M. Mommers,
W. H. v. Mourik, Prud. de Bruyne, A. Vink.

REDACTEUR MAANDBLAD

Chr. Maillie, Lintelostr. 16, 7203 CV ZUTPHEN,
tel. 05750-15985.

ACCOUNTANT

Belastingadviesbureau B. van der Velden, Ver-
laat 11, 3901 RD VEENENDAAL, tel. 08385-
11173.

OVERKOEPELENDE ORGANISATIES

Landbouwschap, afd. Bijenteelt;

**Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in
Nederland;**

Stichting Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”:

J. J. Speelziek (plv.) vz.; J. Fluyt (plv.....);

C. Pater Jzn (plv. R. H. Geskes); Drs. P. C. Mun-

tjewerf (plv. M. W. v. d. Meulen); Mevr. T. E. A.

Rive-von Bönninghausen, adviseuse.

Bestrijdingsmiddelencommissie LBS;

R. van de Hul.

**Bestrijdingsmiddelencommissie van de afd.
Bijenteelt van het LBS;**

R. van de Hul, A. H. Hartman.

**Ziektebestrijdingscommissie van de afd. Bijen-
teelt van het LBS;**

J. J. Speelziek (vz.), W. M. Campen, M. W. v. d.
Meulen, drs. J. Beetsma, adviseur.

**Contactcommissie Tuinbouw-Bijenteelt van het
LBS;**

C. Pater Jzn, T. E. A. Rive-von Bönninghausen,
(adviseuse).

Landbouwmanifestatie Flevohof (werkcommis-
sie van de Stichting Bedrijfsraad) A. H. Hart-
man.

Adviescommissie TNO; M. W. v. d. Meulen.

COMMISSIES BINNEN DE VERENIGING

Bibliotheekcommissie;

Chr. Maillie, T. A. Visch, drs. J. Beetsma.

Commissie afd. Handel;

C. Pater Jzn (vz), B. Meijerman, drs. P. C.
Muntjewerf, J. F. Sikkens.

Commissie Honing;

C. Pater Jzn (vz), R. H. Geskes, drs. J. D. Kerk-
vliet.

Juridische commissie;

Mr. K. J. Farwerck, Mr. P. D. den Bruigom.

Commissie Koninginneteelt;

R. H. Geskes (vz), ir. J. de Ruiters, J. L. Trip, C.
Roelen (NCB), dr. H. H. W. Velthuis, ir. J. J.
Pettinga, M. Bijnen (LLTB).

Commissie Onderwijs;

C. Pater Jzn (vz), R. H. Geskes, mevr. J. M. v.
Heest-Verloop, J. T. M. Ruven, ir. J. J. Pettinga,
adviseur; Chr. Maillie, eindredacteur CON-
TACTORGAAN VOOR BIJENTEELTERAREN.

Commissie van Redactie;

mevr. T. E. A. von Rive-Bönninghausen, J. A.
Zoet.

Commissie Ziektebestrijding;

J. J. Speelziek (vz), W. M. Campen, M. W. v. d.
Meulen, drs. J. Beetsma, adviseur.

HET MAANDELIJKSE OPFRISSTERTJE

OVERWINTEREN

MET EEN MINIMUM AAN RISICO

1977/78: GRONINGEN EN DRENTE

900 DODE VOLKEN!

Het onderwerp „overwinteren” heeft in de afgelopen jaren vele pennen in beweging gebracht. De conclusie zou daaruit kunnen volgen, dat dankzij alle verkregen informatie er in het voorjaar steeds minder dode en verdwenen volken te betreuren zijn. Als we echter afgaan op waarnemingen in de omgeving en kennis nemen van de hierover gehouden enquête in Groningen en Drente, dan moeten we helaas constateren dat de overwinteringsresultaten er niet beter op zijn geworden.

Natuurlijk weten we de nodige oorzaken hiervoor aan te voeren, zoals uiteraard de Nosema, slecht najaarsweer, een slechte zomeroogst, waaronder die van de heide, etc. Niettemin is het mijn mening, dat de milieumomstandigheden waaronder onze bijen thans leven beslist niet zoveel verschillen met die van 20 jaar geleden. Hiermede wil ik niet betogen, dat de bijenweide er beter op is geworden, integendeel, doch de algehele situatie is toch niet zodanig verslechterd, dat hierin de oorzaak ligt van die grote wintersterfte. Als positief punt wil ik aanvoeren, dat we in de laatste jaren ook zelf een reeks ervaringen hebben kunnen opdoen, waarover ik enkele punten ter discussie wil stellen.

GRONDOORZAAK: TE ZWAKKE VOLKEN?

Na deze aanloop willen we beginnen met een vermoedelijke oorzaak van het overwinteringsprobleem.

Bij de volken, die zich speciaal in de koude winter van 1978/79 onder uiterst moeilijke omstandigheden (-20°C) moesten handhaven, zagen we maar al te vaak dat ze onvoldoende „mankracht” hadden meegekregen om op sterkte te blijven. Ik zou duidelijk willen onderstrepen, dat een sterk volk relatief een veel geringer trosoppervlak op temperatuur moet houden dan een klein volk. Valt de trosdoorsnee bijv. van 20 op 10 cm terug, dan wil dat zeggen dat de trosinhoud tot $\frac{1}{8}$, en het oppervlak slechts tot $\frac{1}{4}$ terugloopt; theoretisch gezien **verdubbelt** daardoor het uitstralingsoppervlak. Het relatief grote warmteverlies van de kleine tros of van kleine volken (zesramers!) eist onverbiddelijk zijn tol. Hierin ligt m.i. voor een niet onaanzienlijk deel de oorzaak van veel minder succesvol overwinteren.

Stel het versterken (verenigen) der volken dan ook niet uit tot het voorjaar, maar z.s.m. na de laatste zomerdracht, doe dan de hulpvolken bij de moedervolken. We doen onze bijen er met het oog op de naderende winter alleen maar plezier mee. Kent u overigens een land, waar men qua methode in het voorjaar verenigt? Hoe groter de tros in het najaar, des te meer wordt de koningin gestimuleerd nog enige tijd aan de leg te blijven; overigens doet de jonge moeder, die we daartoe handhaven, dat in meerdere mate dan een overjarige. Met een sterk volk, een jonge moeder en uiteraard voldoende ruimte kan er nog een flink aantal winterbijen worden aangezet.

DE JONGSTE HISTORIE WIJST U DE WEG

De bekende auteur R. P. Groenveld gaf als maatstaf voor een wintervolk: „het moet op 10 september 10 broedkamerramen bezetten, waarvan minstens 4 ramen broed”.

De oude korfimmerij op de Veluwe kende het gezegde, dat een opzetter (wintervolk) even sterk moest zijn als een flinke brandzwerm (voorzwerm), die „vief pond an bieje” telde. Deze oude waarheden worden o.a. bevestigd in het juist verschenen Duitse standaardwerk van Zander/Böttcher „Haltung und Zucht der Biene” (10de herziene druk van 1979, prijs DM 66.—), waarin we op de pagina's 92, 104/5 en 116 lezen:

- afleggers (kunstzwermen) in de herfst teruggeven;
- de herfstvereniging bevordert, in tegenstelling tot de voorjaarvereniging, de volksharmonie en de Nosema-preventie;
- de aanbevolen wintersterkte is 22.500 bijen, in de vrije natuur zou dat circa 35.000 zijn;
- het laagste voedselverbruik ligt bij volken met een wintersterkte van ongeveer 25.000 bijen.

Een gelijktijdig uitgekomen boekwerk van de IBRA „Some important operations in bee management” vermeldt zelfs een aanbevolen wintersterkte van 30.000 bijen.

Concluderend zou een wintervolk bijna de helft van een zomervolk moeten zijn, dus inderdaad 5 pond bijen.

Dergelijke volken die in het voorjaar niet over-

✓
hoop worden gehaald garanderen de imker een goede voorjaarsoogst.

Hoewel de Aalstermethode in dit verband wel navolgbaar is voor de kleine imker met slechts enkele volken, zal iedere imker met een ruimer aantal er goed aan doen zijn bijen de „winterjas” te geven voordat de winter invalt en niet er na, m.a.w. verenigen in het najaar.

Sinds ik op de najaarsvereniging ben overgegaan heb ik met de overwintering minder problemen en grotere voorjaarsoogsten.

GEEF ZE DE RUIMTE

Bij het overwinteren van flinke volken moeten we ze in het najaar niet terugdringen op één BK, want dan breken we weer af wat we juist willen opbouwen. Voor de bijen geldt altijd „Geef ze de ruimte”. Het inperken van volken en het verkleinen van de woonruimte dateert nog uit de tijd van de achterbehandelingskasten. Een behoorlijk volk heeft twee bakken nodig, twee BK's of een BK en een HK.

Willen we de kantramen vervangen door sluitramen (m.i. bij sterke volken niet nodig), dan is dat geen enkel bezwaar, maar geef ze ruimte, mankracht en voldoende proviand, waarbij stuifmeel niet moet worden vergeten.

Lang overwinterde men de bijen op slechts één bak (één korf), zodat er na het verwijderen der kantramen slechts 8 ramen overbleven. Was de moeder ten gevolge van een mooie en lange nazomer in de gelegenheid haar broednest nog eens goed uit te breiden, zoals laatstelijk het geval was, dan werd haar die mogelijkheid wegens ruimtegebrek gewoon ontnomen. Na het opnemen van 12 kg suiker (= 15 kg suikerhoning), de aanwezigheid van een paar stuifmeelramen en een restant zomerhoning blijft er immers niet zo heel veel ruimte meer over.

Gebrek aan ruimte tijdens het invoeren betekent ook dat het volk zich geheel inkapselt in de suikerhoning, in plaats van het aanleggen van een natuurlijke honingkoepel boven het volk.

De noodzaak tot het invoeren van sterke volken wordt tegenwoordig meer en meer onderkend, alsmede het daaraan gepaard gaande plaatsen van een tweede broedkamer. In het centrum van de onderste broedkamer is het gewenst enkele ramen in te hangen. Het volk kan dan alle kanten op, heeft bewegingsvrijheid en de moeder kan naar believen leggen, hetgeen voor de versterking van het assortiment winterbijen uitermate belangrijk is. Heeft zo'n volk in de bovenkamer geen of onvoldoende ruimte, dan kan het lekker „doorzakken” in de onderbak, waarbij

het verder op geruime afstand blijft van de vliegspleet. Een matig volk op één bak zit reeds met de onderzijde vlak voor die koude vliegopening, hetgeen bepaald niet bevorderlijk is voor de gezondheid. Bij het gebruik van twee bakken komen de bijen ook niet zo gauw in de verleiding om bij een (te) vroeg voorjaarszonnetje (en sneeuw) de kast te verlaten.

STUIFMEEL IN HET NAJAAR

Ik heb reeds een tweetal stuifmeelraten genoemd. Als het enigszins mogelijk is ontleem die dan in de fruit- of koolzaadperiode en leg ze in de diepvries of conserveer ze. Hoe dat geschiedt is m.i. genoegzaam bekend.

Door het inhangen van deze twee ramen krijgt het volk een forse stuifmeel-injectie ter ondersteuning van de opbouw van het wintervolk, inzonderheid als het najaar v.w.b. het drachtaanbod verstek laat gaan; overigens is de aanwezigheid van stuifmeel mede een goede remedie tegen Nosema.

Zag u geen kans extra stuifmeelraten te reserveren, zoek dan een andere oplossing. Hoewel stuifmeel als zodanig niet is te vervangen is het voeren van Biopoll, Nectapoll e.a. middelen altijd beter dan puur suikerwater. Deze middelen zijn zeer geschikt voor een laatste pepvoeding, voorafgaande aan het invoeren met suikerwater.

In Noordwest-Duitsland, waar men onder min of meer dezelfde omstandigheden imkert als hier, is deze methode al vele jaren gemeengoed.

BODEMVENTILATIE

Afgelopen winter heeft menigeen kunnen waarnemen, dat de bijen zich bij mooi zonnig weer als er sneeuw ligt, de kast laten uitkietelen. Honderden op de rug in de sneeuw liggende dode bijen getuigden daarvan. Bodemventilatie is een prima middel ter preventie; sluit dan gewoon de vliegplank, de zuurstoftoevoer is dankzij de bodemventilatie blijvend gewaarborgd. Bodemventilatie stimuleert gedurende de winter, speciaal bij sterke volken, de uitwisseling van koolzuur tegen zuurstof, terwijl het eveneens bevorderlijk is voor de afvoer van vocht, inzonderheid tijdens het invoeren en het weer op temperatuur komen van het volk in het voorjaar.

SAMENVATTING

Resumerend betekent het inwinteren van sterke (verenigde) volken met een jonge moeder:

- instandhouding van gezonde volken, waarbij de moeder lang aan de leg blijft;
- een ongestoorde harmonische opbouw in het voorjaar;
- een versnelde voorjaarsontwikkeling;
- inperking van de Nosema-aantasting;
- bij de eerste dracht sterke inzetbare volken.

Conclusie: een minimum aan winter risico en een maximale kans op succes!

De inwintering is de start van het nieuwe seizoen. Vroeger zei men wel dat de inwintering „het meesterstuk van de imker” was. Ik geloof dat het inwinteren gewoon een techniek is, die elke imker zich eigen kan maken.

Jan van de Veluwe.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering IMKERSARTIKELN en SPECIALITEITEN waaronder een KEURKOLLEKTIE-HONINGSLINGERS.

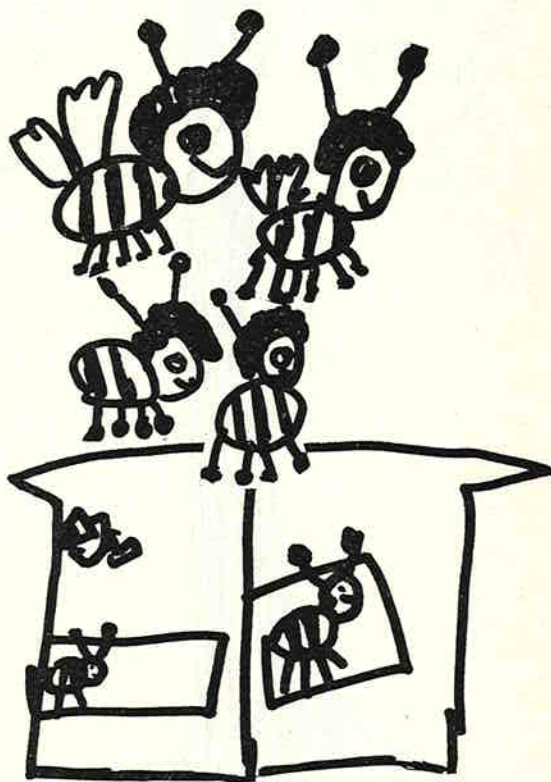
Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd n.l. ACACIAHONING f 6,50 p. kg, ZOMERHONING f 5,15 p. kg, HEIDEHONING f 12,— p. kg, BOEKWEITHONING f 4,85 p. kg, ROTANVLECHTBAND vanaf f 8,— per bos enz. enz.

Ons magazijn is open van 's morgens 8 tot 's avonds 9 uur van MAANDAG TOT EN MET ZATERDAG (DONDERDAG GESLOTEN). HOEVELAKENSEWEG 144 3784 WK TERSCHUUR (BIJ AMERSFOORT). Tel. 03426-1978 Postrekening nr. 2622.

„BIJENVERHAAL”

van Hadewig Kersen (7 jaar)
uit Amsterdam,
Plantage Muidergracht 129

„er was er eens een klein bijtje en se heten spriettellaartje en spriettellaartje die ging honing zoeken en toen vond hij een bloem daar ging hij op zitten en hij maakte zijn hele potje vol en toen ging hij grouw weer naar de bijenkorf terug en toen at hij alle daagen van zijn lekkere honing”.

Verkoopadressen

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV ASSEN, tel. 05920-17162.

Depot H. Troost:

Rollecaterweg 13, Nieuwleusen, telefoon 05296-1580.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, telefoon 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede, tel. 053-318165, afhalen; vrijdags van 18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Haanepen, de Hogenkamp 2, Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, Epe, tel. 05780-12317.

Depot West-Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgtsestr. 31, Varik, tel. 03445-1369. Open zat. 14.00 t/m 16.00 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23, Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velsersduinweg 165, IJmuiden, dagelijks van 13.00 - 16.00 en na tel. afspraak. Donderdags gesloten. Tel. 02250-21530.

Depot „Pommelsluis” afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerve, tel. 01110-4821

Depot Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel. 01102-1427.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Iordenseweg 57, Twello, tel. 05712-1531.

Tekening: Mevr. Injo Zoet.

WERELDHONINGPRODUKTIE

Volgens opgave van de Voedsel- en Landbouworganisatie der Verenigde Naties (FAO) is de wereldproductie van honing in het eerste halfjaar van 1979 gestegen tot een totaal van 957.000 ton. Dat is 2½% meer dan de opbrengst in de overeenkomstige periode van 1978, maar evenveel als in 1976. Koploper bleef China met 250.000 ton, op de voet gevolgd door de Sovjet Unie met 208.000 en de Verenigde Staten met 80.000 ton. Voor Europa bedroeg de gehele productie 130.000 ton.

Uit: ADIZ, augustus 1979.

„BIJ PAPA HANGEN ZE ALTIJD IN DE BOOM”

Dat niet alle bijen even zwermtraag zijn bleek uit een gesprek met een peuter van drie jaar die bij oom en tante logeerde. In de tuin van deze mensen hebben een aantal van mijn volken een plaatsje gevonden en op de bewuste dag was ik met m'n bijen bezig. De vader van het meisje is beginnend imker ergens in Drenthe. Het gesprek verliep als volgt.

meisje

Wat ben je aan het doen?

antw.

Ik kijk of de bijen nog voldoende eten hebben.

meisje

Ik kom ook kijken.

antw.

Dat is goed, maar ga dan eerst een bijenkap aan tante vragen.

Binnen de minuut was ze terug, waarbij ze bijna struikelde over de sluier die tot op haar tenen hing.

Nadat ze zonder enige angst al mijn handeligen had gevolgd kwam ze met de volgende conclusie: Jouw bijen wonen in houten bakken hé!

antw.

Ja, bij papa toch ook?

meisje

Nee, bij papa hangen ze altijd in de boom!

J. A. Zoet

BIJENLESSEN AAN BASISSCHOOLKINDEREN

Dat het bijenleven een boeiend leven is behoeft ik u niet te vertellen. Ook niet-bijenhouders zijn zich hiervan wel bewust, want hoewel de kennis omtrent natuur en milieu bij onderwijskrachten wel eens te wensen overlaat, is de belangstelling er voor meestal wel aanwezig.

Over het bijenleven wordt dan ook in menige klas lesgegeven. Het ontbreekt de doorsnee-leerkracht helaas vaak aan het nodige materiaal, dat zo'n les erg waardevol kan maken. Juist het beleven van het bijengebeuren is zo belangrijk.

Teneinde de scholen in de gelegenheid te stellen hiermee kennis te maken is men enkele jaren geleden begonnen, in samenwerking met ondergetekende, die behalve voorzitter van de afdeling Enschede ook biologie-consulent is bij het Pedagogisch Centrum ter plaatse, lessen aan de klassen 4 t/m 6 van de basisscholen te organiseren. In de bijenstal Het Wageler, gelegen in een fraai park, worden de klassen volgens rooster ontvangen. Als regel geschiedt dit in de maand juni, wanneer de bijen terug zijn van het koolzaad.

De leerlingen kunnen, sinds de stal vernieuwd en uitgebreid is, royaal in een kring zitten op lage banken. Aan de wand hangen getekende afbeeldingen uit het bijenleven. Er is een moderne kast neergezet op een verhoging, er zijn raampjes met verschillende stadia van bouw enz.

Omdat ik zelf niet zoveel tijd kan vrijmaken daar dagelijks les te geven en het bovendien ook voor verschillende imkers een leuke ervaring is met klassen om te gaan is een team van medewerkers gegroeid, die bij toerbeurt een les verzorgen. „Ja”, zegt u, „maar een imker is nog geen bijen-onderwijzer”. Dat is zeker waar, doch de ervaring leert, dat men met enige begeleiding en voorbereiding een heel eind komt.

Van belang is, dat men:

- In zijn verhaal een duidelijke lijn aanbrengt.
- In het oog houdt, dat de klas komt om te **zien** en te **beleven**.
- Zich niet te zeer bezighoudt met zaken die toch vergeten worden, zoals aantallen, exacte gegevens over broedtijd enz., kortom al die finesses die erg duur lijken maar weinig nut hebben.

Omdat misschien andere afdelingen ook wel eens met deze plannen hebben gespeeld wil ik over een en ander iets op papier zetten.

De grote lijn

We beginnen altijd met even in het kort te zeggen dat niemand voor bijen bang behoeft te zijn, dat bijen alleen steken wanneer ze denken in gevaar te verkeren en dat je er zelf heel veel aan doen kunt om dat te voorkomen.

Om dit te laten zien neem ik een bij op de vinger en loop hier mee rond.

Laten we niet vergeten dat wij gewend zijn met deze insecten om te gaan, maar dat de meeste mensen een heilig ontzag voor bijen hebben. Trouwens, bent u uw eerste praktijklessen vergeten?

Waar wonen de bijen eigenlijk? Heel lang geleden woonden bijen in het wild. In het bos. In warme landen komen we nog wel dergelijke situaties tegen.

In de Bijbel lezen we van Simson, die in het kadaver van een leeuw een bijenzwerm aantroef en van de honing at. Ook Johannes de Doper voedde zich met honing in de woestijn.

Zelf maakte ik het in Indonesië eens mee hoe een dikke tak van een boom brak en we in deze tak een groot bijennest aantroffen.

Ook in ons land kom je wel eens bijen in een holle boom tegen, maar over het algemeen hebben deze bijen het in ons klimaat erg moeilijk. Toen de mensen ontdekten dat honing voedszaam was en lekker zoet, ging men bijen houden en daarvoor was een holle boom het meest geschikt. Het woord Klotzbeute laat ik meestal niet vallen, zoiets wordt toch vergeten.

Ook een korf is eigenlijk een soort holte waarin de bijen zich thuisvoelen.

Praktisch was het echter niet, want haal nu eens de honing uit een holle boom. Trouwens ook bij een korf heeft dit zo zijn eigen problemen.

Geen wonder dan ook, dat de mensen gingen zoeken naar betere vormen van huisvesting. Zo ontstond de kast.

Ik stapel al vertellende enkele randen op elkaar en zeg: „Kijk een holle boom, misschien een beetje vierkant, maar toch hol.”

Zijn er kleintjes bij dan zeg ik: „Kom jij maar eens hier”, en ik til haar of hem op en zet het kind in de holte. Het kind mag zich bukken en ik doe het deksel er op. „Hier zit een grote bij,” zeg ik dan tot grote hilariteit van de klas. Het bijenhuis staat er dus. We maken er een bodem in en het dak hebben ze al gezien.

Nu weet ieder kind tegenwoordig dat huizen voorzien zijn van een spouwmuur. Daar vragen we naar en praten er even over. Isolatie is in. Energiebesparing. Daar zorgen we in onze bijenkasten soms ook voor. „Kijk maar”: ik pak enkele broedkamerbakken en laat deze in de

kast zakken. Dubbelwandig.

Nu moet het huis van meubels worden voorzien. Vroeger maakten de mensen hun eigen meubels. Tegenwoordig gaan we naar de winkel om ze te kopen. Zo is het met onze bijen ook. Bijen maken hun eigen raten, maar dat is veel werk. Wij helpen de bijen een handje door de stoelen (de kale raampjes) te bekleden met kunstraat. De bijen zorgen wel voor de rest.

Van belang is weer, dat de kinderen de raampjes, de raat, de kunstraat kunnen zien, voelen en ruiken. De zintuigen moeten worden ingeschakeld.

Systematisch afwerken voorkomt wanorde. Iedereen komt aan de beurt. U loopt gewoon langs de rij.

Beschikt u over losse bouw, dan kunt u mooi laten zien hoe de bijen dat zelf ondernemen.

Wat gaat er met die raten gebeuren? Ieder gaat aan het werk. Oude raten worden afgestoft, andere gerepareerd (dat wijzen we tevens op de afbeeldingen aan). De koningin legt met haar lange achterlijf eitjes in de cellen (demonstreren met punt van potlood of balpen).

Er wordt stuifmeel gehaald en nektar. Stellig beschikt u over raten waar één en ander in te zien is. Ook buiten de stal gaan we straks kijken en zien we de bijen met het stuifmeel aan komen vliegen. Soms doe ik dit al van te voren om te laten zien wat bijen zoal doen op de bloemen en om ze te laten merken dat bijen het veel te druk hebben om aan steken te denken.

Nadat globaal de taakverdeling aan de orde is gekomen en we hebben verteld waarom de bijen dit alles doen (wintervoorraad aanleggen), gaan we een echte kast aan een nader onderzoek onderwerpen.

Met nadruk wil ik stellen, dat het niet de bedoeling is dat tijdens iedere les een kast onderste-boven wordt gehaald. Integendeel, ik ben er persoonlijk een voorstander van dat we zo weinig mogelijk in onze volken roeren.

Dat behoeft trouwens ook niet, want het idee dat een kast met duizenden bijen wordt opengemaakt is al voldoende om een golf van emoties te veroorzaken.

De klas laat ik altijd **zitten**. Niemand komt van zijn plaats. Ze kunnen over het algemeen, wanneer u hier wat rekening mee houdt, goed zien wat er gebeurt. We laten het deksel zien, eventueel afdek materiaal, de voerbak of de dekplank en dan maken we voorzichtig de kast open. Tot elke prijs dient voorkomen te worden dat een kind wordt gestoken. Dit is anti-reklame.

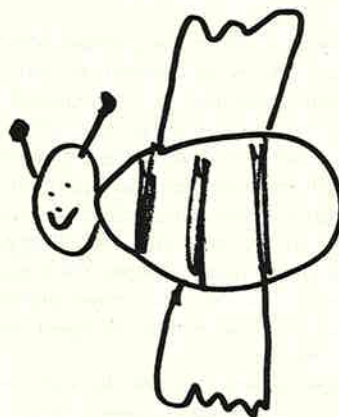
We laten de kinderen zien hoe een imker werkt

met kap en pijp. Eén van de kinderen is de imker. Dat slaat geweldig aan. Ook het „roken” moet in de praktijk beoefend worden. Grote rookwolken vliegen door de stal als u niet op past.

We nemen een kantraampje weg. Meestal zal hier niet zo veel op zitten.

Voor kinderen zijn twintig bijen op een raat echter al een heleboel.

Langzaam lopen we langs de groep. We laten zien hoe trage bewegingen door de bijen niet worden waargenomen. Rustig blijven dus.

Tekening: Hadewig Kersen, Amsterdam.

Het is voor sommige klassen een hele opgave en aanstellers kunt u overal aantreffen. Veel hangt af van eigen ervaring, overzicht en houding van de leerkracht. Verder dan een tweede raam ga ik persoonlijk nooit. Buiten bij de observatiekast gaan we immers aan het eind van de les alles nog eens bekijken. Ik verdeel, na de kast weer gesloten te hebben, de klas in drie groepen. De eerste groep krijgt de bijenfolder en gaat vast lezen, de tweede groep gaat opzij van de stal de af- en aanvliegende bijen observeren en de derde groep bekijkt de observatiekast. Na enkele minuten wordt er gewisseld.

De ervaringen hebben ons geleerd, dat er steeds een zeer tevreden klas weggaat. Een grote ervaring rijker.

Mocht u in staat zijn de klas iets concreets mee te geven: een stukje raat of kunstraat, een monster honing, enkele dode bijen enz., dan kunt u er van verzekerd zijn dat nog een hele tijd op school wordt nagepraat over het bijenleven. En dat was immers de bedoeling van deze demonstratie.

R. Struyk, Enschede.

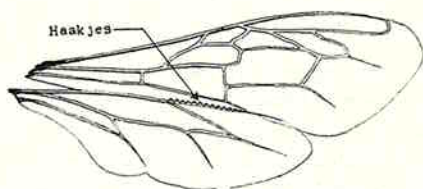

DE BIJ EN HAAR VLEUGELS — II

In rust wordt de achtervleugel bedekt door de voorvleugel en wel zodanig dat de voorranden over elkaar liggen in de lengte van het lichaam. Voor de vlucht worden de vleugeladers volgepompt met lucht. Mogelijk spelen ook het pterostigma en de anaalhoek als sifons een rol bij het aanzuigen en uitstoten van zonder tussenkomst van de ademhaling direct verkregen buitenlucht.

Tijdens het vliegen zijn voor- en achtervleugel zijwaarts gestrekt en vormen achter elkaar aaneengesloten een relatief groot draagvlak, dat in stand kan worden gehouden door een vernuftig hechtsysteem.

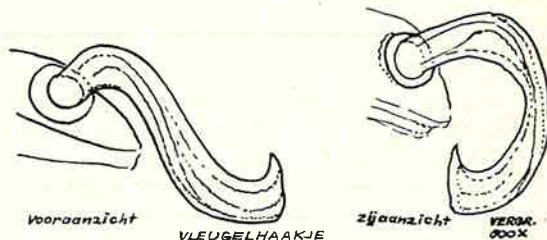
Langs de buitenste helft van de voorrand en dan aan de bovenzijde van de kleinere achtervleugel zijn over een lengte van 1.5 mm een rij haakjes aangebracht, die bij het strekken van de vleugels automatisch in een gleuf aan de achterrand en nu vanzelfsprekend aan de onderzijde van de grotere voorvleugel grijpen.

Die haakjes komen bij alle Hymenoptera voor. Het zijn eigenlijk gemodificeerde haren met een lengte van 1/15 mm. Deze chitineuze haakjes vertonen aan de oppervlakte een zijdelingse afplatting, zijn sikkelvormig gekromd en spiraalvormig gedraaid, terwijl het enigszins gaffelvormig

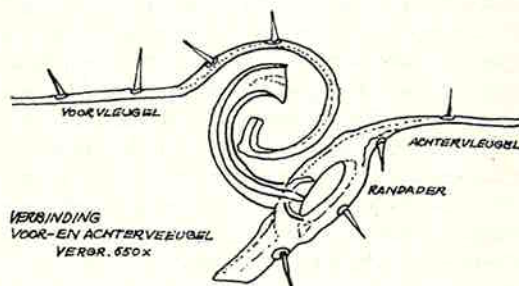

mige eind zijwaarts is gericht. Ze zijn niet massief, want in het inwendige loopt een blind eindigend kanaaltje.

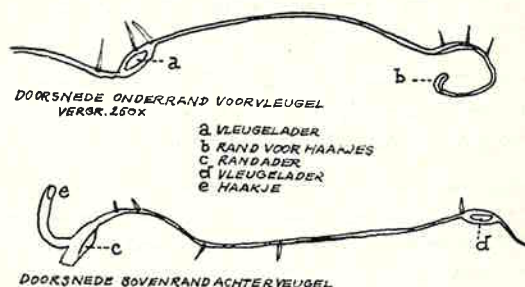

Gemiddeld heeft de achtervleugel van de bij een 20-tal haakjes. Bachmetjew verkreeg in 1909 na nauwkeurige tellingen over een groot aantal bijen (3000) het volgende resultaat: koningin 13-23, werkbij 15-37 en dar 13-29.

De bijpassende gleuf aan de achterzijde van de voorvleugel is een hechtpleoi (Leuenberger: Haftfalte) en vervaardigd uit elastisch chitineus materiaal. De haakjes komen niet tot op de bo-

dem ervan, omdat er dan door de beweging van de vleugels vroegtijdige slijtage zou optreden.

ATTENTIE

De inzendingstermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

Ze haken heel ingenieus achter de opstaande rand, waardoor er voldoende speling is zonder los te raken; een al te starre verbinding zou te weinig mogelijkheden bieden voor snelle wendingen tijdens de vlucht.

Chr. Maillie

BIJENZIEKTEN IN WEST-DUITSLAND

Om ons op de hoogte te stellen van het beleid inzake de bestrijding van bijenziekten, in het bijzonder Varroa, in West-Duitsland, hebben ir. J. J. Pettinga, de heer L. Hensels en ondergetekende begin oktober twee bijeenkomsten in de Bondsrepubliek bijgewoond. Eerst de Deutsche Imkertag 1979 in Bonn-Oberkassel en in aansluiting hierop in Bad Homburg een vergadering van de vakgroep „dierziektenrecht” van de Duitse diergeneeskundige vereniging, speciaal over bijenziekten. Op beide vergaderingen was de gevaarlijke, nieuwe Varroa-mijtziekte het belangrijkste onderwerp van gesprek.

Om de vaststelling van een Varroa-besmetting te vergemakkelijken, werd tijdens de Imkertag besloten het leggen van „onderleggers” voor de winterzit te propageren voor de gehele Bondsrepubliek. Dit leggen van onderleggers houdt het volgende in: Voor de winterzit wordt op de bodem van de kast een vel wit behangselpapier gelegd, dat wordt afgedekt met bijengaas (maaswijdte 3 mm). De bedoeling is dat Varroa-mijten die tijdens de winter sterven door het gaas op het papier vallen. Ze zijn dan voor de bijen onbereikbaar en kunnen niet naar buiten gedragen worden. In het vroege voorjaar worden de onderleggers voorzichtig opgevouwen en voor onderzoek naar een bijeninstituut gestuurd. Vanuit de bijeninstituten zullen imkers worden opgeleid die de techniek van de diagnose onder de knie hebben. In Hessen, waar zich de Varroa-haard bevindt, is men het verst gevorderd.

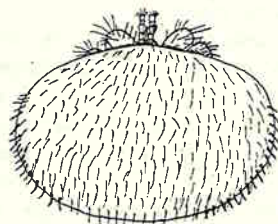
Duidelijk werd tijdens de vergadering, dat alle imkers er op verdacht moeten zijn dat Varroa overal kan opduiken.

Dr. W. Ritter van het bijeninstituut te Oberursel deed voor de vergadering verslag over de vorderingen van het Varroa-onderzoek.

Het is inmiddels bekend geworden dat Turkije, Griekenland, Joegoslavië en Tsjecho-Slowakije sterk besmet zijn. In West-Duitsland heeft het Varroa-gebied rond Oberursel zich nog uitgebreid, voornamelijk omdat pas laat de diagnose kon worden gesteld.

Op het instituut in Oberursel wordt nog koortsachtig gezocht naar nieuwe diagnose- en bestrijdingsmiddelen. Van de vele onderzochte mijtendodende middelen zijn de meeste voor de praktijk onbruikbaar gebleken. Slechts 6 veel-

belovende middelen zijn overgebleven voor verder onderzoek. Door het verwijderen van gesloten broed en behandeling met mierenzuur (het beste middel tot nu toe) is het in Oberursel voor het eerst gelukt een aantal volken mijtenvrij te maken. In het besmette gebied zijn dit najaar $\pm$ 3000 volken met mierenzuur behandeld. Dit moet volgens Dr. Ritter worden gezien als een groots opgezette veldproef. Over de invloed van het mierenzuur op het bijenvolk is nog weinig bekend. Er zijn nog geen volken die na een behandeling overwinterd hebben; men is zeer benieuwd naar de toestand van deze volken komend voorjaar.

Varroa-mijt ♀, bovenaanzicht

Het nu vernietigen van zieke en verdachte volken is volgens Ritter in de Duitse situatie niet verstandig. Vernietigde volken worden niet volledig vergoed. En dit zou chaos onder de imkers betekenen: de imkers verlenen medewerking zolang er een kans bestaat dat ze hierdoor hun volken kunnen behouden. Ritter is ervoor om te blijven zoeken naar minder ingrijpende maatregelen.

Hoogtepunt van de Imkertag was ongetwijfeld de vertoning van de nieuwe Varroa-film van de Duitse Imkersbond. Een uitstekende film, die begint met het belang van de honingbij voor de bestuiving, waarna een korte behandeling van Nosema, vuilbroed, Acarapis-mijtziekte en (iets uitvoeriger) de bijenluis volgt. Daarna wordt Varroa behandeld: prachtige opnamen over de biologie van de mijt en tenslotte duidelijke beelden van het onderzoek in Oberursel. Voor de voorlichting over Varroa is deze film ook voor Nederland onmisbaar.

De bijeenkomst in Bad Homburg

Deze was voornamelijk bedoeld voor diergeneeskundigen, dus meest niet-imkers. Daarom

werd eerst een algemene inleiding gegeven over de geschiedenis van de imkerij in Duitsland en de huidige toestand. Daarna kwamen één voor één de belangrijkste bijenziekten aan de beurt: Amerikaans vuilbroed, Acarapis-mijtziekte, Varroa-mijtziekte en Nosema. Ook hier werd de nieuwe Varroa-film vertoond en werd tenslotte heel in het kort aandacht besteed aan de overige bijenziekten.

Amerikaans vuilbroed is vooral in Zuid-Duitsland een probleem. In de rest van de Bondsrepubliek is de situatie als bij ons; heel zelden nieuwe infectie, die dan meestal terug te voeren is op besmetting door importhoning.

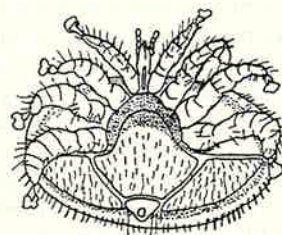
Acarapis-mijtziekte is in het noorden van Duitsland onbekend. Naar het zuiden neemt de besmetting toe en in Beieren komt de ziekte het meest voor (in 1978 nog $\pm$ 650 nieuwe gevallen).

Nosema vormt in de gehele Bondsrepubliek een probleem, vooral in gebieden waar „Waldhohnig“ wordt geoogst.

In West-Duitsland bestaan twee verordeningen op het gebied van bijenziekten. De eerste houdt een meldingsplicht in voor vuilbroed, Acarapis-mijtziekte en Varroa-mijtziekte. De andere verordening regelt de invoer van bijen en koninginnen. De verantwoordelijkheid voor de ziektebestrijding ligt bij de veterinaire inspecteurs. Omdat bijen enigszins bijzondere huisdieren zijn, hebben niet alle diergeneeskundigen voldoende verstand van zaken. De praktijk is dat de veterinaire inspecteur in actie komt, wanneer een imker een bijenziekte bij hem meldt. Hij zal dan proberen de zieke volken te genezen, of, als er voor de betreffende streek duidelijke richtlijnen gelden, de volken afzwavelen. Aan preventief onderzoek komt men nauwelijks toe. De bijeninstituten hebben een onderzoekstaak. Opsporing van bijenziekten berust grotendeels bij vrijwilligers (imkers). Een centraal instituut voor op-

sporing en bestrijding van bijenziekten ontbreekt. In het ziektebestrijdingsbeleid bestaan grote regionale verschillen, die te verklaren zijn vanuit de opzet van de ziektebestrijding. In gebieden waar men door gebrek aan mankracht de veelvuldig optredende bijenziekte niet op een grondige manier kan bestrijden, heeft men ter verdediging van het eigen beleid niet geheel verantwoorde theorieën opgebouwd. Opvallend is dat men in Noord-Duitsland veel ernstiger over vuilbroed en Acarapis-mijtziekte denkt dan in Beieren. Door de plotselinge extra aandacht voor Varroa vermindert de aandacht voor deze toch eveneens gevaarlijke ziekten nog meer.

Amerikaans vuilbroed is een zeer gevaarlijke besmettelijke ziekte en de sporevormende bacteriën kunnen alleen doelmatig bestreden worden door het vernietigen van alle volken op een be-

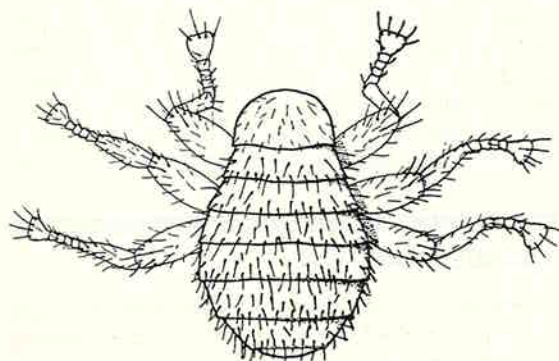

Varroa-mijt ♀, onderaanzicht

smette stand en het verbranden van besmet materiaal. Ook de voorzitter van de vergadering, Dr. Rojahn, wees nog eens op de ernst van deze ziekte, waarschijnlijk als reactie op de situatie in Beieren.

Voor Acarapis-mijtziekte geldt dat milieufactoren zeker van invloed zijn op het verloop van de infectie; het is echter onverantwoord te concluderen dat de ziekte maar op zijn beloop gelaten moet worden. In gebieden waar de mijtziekte niet voorkomt, krijgen de volken geen Acarapis-mijtziekte, hoe slecht de milieufactoren ook zijn. In Noord-Duitsland probeert men dan ook alle nieuwe gevallen op te ruimen.

Nosema is wel een ziekte die sterk wordt beïnvloed door de bedrijfsmethode van de imker. Verschil met Acarapis-mijtziekte is dat de Nosemaparasiet overal latent voorkomt en de ziekte dan ook overal opduikt, waar bijenvolken onder slechte omstandigheden verkeren. Ook in Duitsland is men het erover eens dat het Nosemaprobleem opgelost moet worden door aanpassen van de bedrijfsmethode en door drachtverbetering. Omdat het ziekteonderzoek gebeurt door de bijeninstituten en omdat de voorlichting van imkers door een andere instelling gebeurt (de

Bijenluis, bovenaanzicht

imkersbond), is men nogal pessimistisch over de aanpak van het Nosemaprobleem. Men verwacht dat het nog jaren zal duren voor alle imkers in Duitsland doordrongen zullen zijn van de noodzaak hun bedrijfsmethode aan te passen.

Oberursel

Na afloop van de vergadering werd een bezoek gebracht aan het bijeninstituut te Oberursel. Voor ons waren vooral de demonstraties van de diagnose- en bestrijdingsmethoden van belang: het leggen van onderleggers, de methoden voor het testen van nieuwe bestrijdingsmiddelen en de mierenzuurmethode.

Prof. Ruttner en dr. Ritter bleken (oktober 1979) iets optimistischer te zijn over de bestrijding van Varroa in West-Europa dan in juni, toen het commentaar bij de Varroa-film werd geschreven. Wel maken ze een duidelijk voorbehoud. Hoewel de mierenzuurmethode veelbelovend is, is er nog te weinig bekend over het uiteindelijke effect op het bijenvolk. Bovendien zal de opsporing en bestrijding van Varroa de komende jaren grondig moeten worden aangepakt. Men verwacht wel dat in gebieden waar nog op primitieve manier wordt geïmkerd de bijenteelt zal verdwijnen (delen van Griekenland, Turkije, maar ook in Afrika en Zuid-Amerika).

drs. A. de Ruijter.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

- U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

IMKERSAGENDA

26 januari	Slotdag van de cursus asp.-Honingkeurmeester/-es te Wageningen.
9 februari	Instructiedag voor de ziektenbestrijdings- en preventieteam, Lab. voor Entomologie te Wageningen.
29 maart	Algemene Vergadering te Wageningen.

De Bij in de Filatelie

De heer N. van Suchtelen uit Bennekom bracht van zijn vakantie in Polen enkele ongestempelde postzegels mee, waarvan er hier twee worden afgedrukt. De donkerbruine zegel ter waarde van 4.50 zloty is een reproductie van een houtsnede uit de 16e eeuw.

Nadere bijzonderheden zijn (nog) onbekend. Misschien beschikt een filateliet onder de lezers over meer informatie. Dit geldt ook voor de nieuwe Franse postzegel van 1 Fr., uitgevoerd in donkerbruin, lichtgroen en oranje. Een inzending van mevrouw J. H. Kuipers te 's-Gravenhage.

NIEUWS VAN HET BIJENHUIS

Bijenteelt op de T.V.

In het programma „JA, NATUURLIJK” o.l.v. Kick Stockhuysen NCRV, dat op zondag 13 januari zal worden uitgezonden, zullen vragen worden gesteld over de honingbij. Onze Algemeen Voorzitter formuleerde die vragen.

En dan de BIJENWOLF: Van dr. R. T. Simon Thomas kreeg ik bericht, dat er in het afgelopen jaar noch in Nederland noch in België kolonies van de bijenwolf werden aangetroffen.

Graag zou de heer Simon Thomas meer bekendheid aan de bijenwolf geven b.v. door het houden van voordrachten in onze afdelingen. Afdelingsbesturen kunnen hiertoe contact opnemen met de heer Simon Thomas, Mythsteeplaan 32, Nunspeet, tel. 05771-397. T.R.

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.

Gesprokkeld uit de Bijenliteratuur

FEROMONEN

Feromonen spelen een belangrijke rol in het leven van alle dag van onze bijen. Het feromoon dat de koningin afscheidt via de mandibulaire klieren en door Butler koninginnestof is genoemd, is opgebouwd uit verschillende componenten die alle een speciale functie hebben (zie: Groentje, 1978, 1/2). Het grootste werkzame bestanddeel van het feromoon wordt ingenomen door een bepaald zuur, aangeduid met de naam 9-oxo-trans-2-decenoic. De functie van de overige componenten is nog niet geheel duidelijk.

De koninginnestof heeft o.a. een remmende invloed op de aanzet van zwermcellen, het houdt de afzonderlijke individuen van een voortsnelende zwerm bij elkaar en doet koninginnen elkaar (wellicht) als koningin herkennen gevolgd door een slijtageslag om het **alleenrecht** van het bestaan als moeder van het volk. Door likken en betasten geven de bijen de koninginnestof aan elkaar door en het vormt aldus een bewijs dat Zij er nog is. Reeds spoedig nadat de koningin van een volk verloren is gegaan maakt zich een grote onrust van de bijen meester. Een duidelijk zoekend gedrag valt te herkennen, dat zich tot de buitenwand van de kast uitstrekt.

Het duurt nu niet lang meer of van een aantal werkstercellen met jonge larfjes worden de wanden weggeknaagd en wat eerst werkbij had moeten worden is nu voorbestemd uit te groeien tot koningin door het ontvangen van een speciaal voedsel. De uitverkoren larfjes zijn meestal 1 of 2 dagen oud. Hoewel larfjes van de juiste leeftijd tot 5 of 6 dagen na het moerloos worden aanwezig zijn, worden de meeste koninginnecellen reeds de eerste dag van de moerloze situatie aangezet en de volgende dagen steeds minder.

Mag hieruit worden afgeleid dat ook koninginnelarven feromonen afscheiden die een remmende invloed hebben op de aanmaak van meerdere koninginnecellen (redcellen in dit geval)?

Deze hypothese werd in 1968 door Jay opgesteld en is in de zomers van 1976 en 1977 in Canada getest. Een aantal sterke volken werden moerloos gemaakt en in 5-raams afleggers opgedeeld. Elke aflegger kreeg de beschikking over drie raten merendeels open broed van elke

leeftijd en twee raten honing en stuifmeel. De afleggers bleven één uur moerloos en moesten dan één van de volgende behandelingen ondergaan.

- a) moergoed; de oorspronkelijke moer kwam in een kooitje gemaakt van moerroosters en werd tussen de raten broed bevestigd.
- b) moerloos; geen verdere behandeling, dit waren controlevolkjes.
- c) moerloos; elk volkje kreeg een open koninginnecel met een larfje van twee dagen oud. De cel werd aan de middelste raat broed bevestigd.
- d) moerloos; elk volkje kreeg een gesloten koninginnecel, bevestigd als onder c.
- e) moerloos; elk volkje kreeg een gesloten koninginnecel, waaruit echter de pop was verwijderd.

Vier dagen na het begin van elke test werden de volkjes geïnspecteerd en werd een telling gemaakt van het aantal aangezette redcellen.

Resultaat

De moerloze controlevolkjes (b) bouwden gemiddeld 6 tot 7 doppen. De volkjes die een **gesloten** moerdop met inhoud kregen (d) bouwden beduidend minder redcellen dan de controlevolkjes nl. gemiddeld 1 tot 2. De volkjes met een open koninginnecel bouwden gemiddeld 5 tot 6 nieuwe redcellen, wat gelijk was aan het aantal van de volkjes die een gesloten **lege** moercel ontvingen.

Volgens Morse en McDonald (1965) verwijderen de werksters een deel van de waslaag van het uiteinde van de koninginnecel, hetgeen ongeveer samenvalt met het tijdstip dat de koninginnelarve het spinnen van een cocon voltooit. (Dit stomp maken van de doppen was voor de korfimerker het teken dat zwermen konden worden verwacht). Men veronderstelt dat de functie van deze handeling niet zozeer het uit de cel kruipen van de jonge rijpe koningin moet vergemakkelijken, alswel de afgifte van het feromoon dat door de koningin in spé wordt ontwikkeld. Uit de behandeling blijkt dat de cocon niet de bron van het feromoon kan zijn, omdat de remmende werking op de aanzet van redcellen achterwege is gebleven.

CONCLUSIE

Uit vergelijking van test c en d blijkt dat koninginpoppen en oudere larven meer feromoon produceren dan jonge larven in open koningin-necellen. Een gesloten koningin-necel bezit echter slechts een zeer klein deel van de remmende werking die van een volgroeide „in het volle leven staande” koningin uitgaat. Een moerloos volkje zal dus een toenemend aantal koningin-necellen bouwen tot de totale remmende feromoon-invloed gelijk zal zijn aan die van een volwassen koningin. Als dit niveau is bereikt worden geen cellen meer aangezet.

Aan de hand van deze conclusie veronderstel ik dat de functie van het feromoon dat door koninginnen in larve- en popstadium wordt geproduceerd er op is gericht het aantal redcellen dat een volk zal bouwen te beperken. Ik wil echter nadrukkelijk stellen dat de feromonen die door koninginnen in ontwikkeling en volgroeide koninginnen worden geproduceerd **slechts de eerste aanzet** van het bouwen van koningin-necellen onderdrukken; zij hebben geen remmende werking op het afbouwen van reeds gestarte doppen (Vuillaume 1958). Vandaar dat in de praktijk van het imkeren overgeënte larven in kunstmatige koningin-necellen zowel in moerlose als moergoede volken kunnen worden opgekweekt.

R. Boch, Ottawa research station,
Journal of Apicultural Research, Vol. 18, 1979/1

HONINGIMPORT WEST-DUITSLAND

Onze Oosterburen zijn met een hoeveelheid van 51.000 ton de grootste honingimporteurs van de wereld. De consumptie per hoofd van de bevolking ligt om en nabij de kilogram. Naast de geïmporteerde honing moet ook nog de eigen oogst worden opgeteld, die tussen de 10 en 15.000 ton schommelt en grotendeels rechtstreeks aan de consument wordt verkocht.

Nordwestdeutsche Imkerzeitung.

GOUDEN REGELS

Honing is een NATUURPRODUKT, HOU HET ZO. Slinger geen onrijpe honing. Voorkom vreemde geurtjes. Bederf de honing niet door rook en carbol. Honing is hygroscopisch, sluit voorraadbussen goed af. Luchtbelletjes in de honing bevorderen het gistingsproces. Wees voorzichtig bij het verhitten van honing. De in honing voorkomende enzymen worden door zon- en/of kunstlicht afgebroken.

Honing uit oude raat is donkerder van kleur. Om de kwalificatie „echte honing” te krijgen is het niet noodzakelijk dat er delen van bijenlijkjes in voorkomen.

New Zealand Beekeeper.
J. A. Zoet

LAATSTE NIEUWS

ONZE NIEUWE REDACTEUR

Zoals uit het bestuurlijk overzicht blijkt is een nieuwe redacteur ten tonele verschenen, de heer Chris Maillie.

Wie is die „Pennevogel” zou een eerste reactie kunnen zijn? Wel, die benaming is terecht, want onder deze naam schrijft hij reeds vele jaren vaste rubrieken over natuur, volksgebruiken en historie in een viertal regionale dagbladen. Aangezien dat niet zijn enige publikaties zijn mogen we de conclusie trekken dat onze „nieuweling” geen onbekende is op het terrein van de publiciteit.

Naast dit journalistieke werk verzorgt hij ook de eindredactie van ons nieuwe Contactorgaan voor Bijenteeltleraren, terwijl zijn voordrachten over bijen, de bijenfolklore en -historie in het gehele „Midden-Oosten” van ons land bekend zijn.

Ter nadere kennismaking zij vermeld, dat onze nieuwe redacteur 49 jaar is en tot voor kort les gaf in de vakken Biologie, Nederlands en Tekenen.

De aandachtige lezer zal het niet ontgaan zijn, dat behalve de rubriek „Raamwerk” er regelmatig puntige „Bijnschriftjes” van hem in het Groentje worden aangetroffen.

Hoewel hij eerst sinds kort als vaste medewerker in het redactie-team werkt was zijn inbreng van veel vroegere datum. Om hierbij de woorden van onze oud-redacteur te gebruiken: „Hij is een scribent wiens werk nooit gecorrigeerd behoeft te worden, qua taal en stijl altijd voorbeeldig en foutloos.”

Door omstandigheden is hij zelf niet in staat om bijen te houden. Daar staat echter tegenover, dat zijn theoretische kennis op het vlak van de „bijologie” zodanig is, dat dit het mogelijke manco aan praktijk meer dan compenseert.

Wij heten hem nu ook als redacteur van het Groentje van harte welkom in onze vereniging en hopen dat hij de juiste golflengte van onze imkers zal weten te vinden.

J. J. Speelziek, alg. voorz.

JAARVERSLAG 1978/1979

Afdeling vereniging

In het verslagjaar is aan quotum ontvangen een bedrag overeenkomende met 6450 betalende leden waarin begrepen gezins- en jeugdleden (vorig jaar 5972).

Aan quotum verspreide leden is ontvangen een bedrag overeenkomende met 243 betalende verspreide leden (vorig jaar 188). Op balansdatum waren 6793 leden ingeschreven.

De kosten van de activiteiten der Vereniging zijn gestegen met f 30.000,—. De stijging is voor een bedrag van f 18.000,— toe te rekenen aan het maandschrift.

Evenals vorig jaar is behalve het salaris inclusief sociale lasten en andere kosten van mevr. Rive ook een deel van het salaris enz. van het overige personeel toegekend.

Afdeling handel

In april 1979 is een uitbreiding van de winkel gerealiseerd. Deze uitbreiding was noodzakelijk in verband met uitbreiding van het assortiment.

De omzet is ten opzichte van het vorig jaar gestegen met 20%.

Evenals in het vorige verslag is opgemerkt lopen het bruto-winstpercentage per artikelgroep nogal uiteen. Per saldo vertoont dit percentage een lichte stijging.

De personeelskosten zijn gestegen van rond f 200.000,— naar f 257.000,—. In het vorige verslagjaar is een loonsubsidie ontvangen van f 14.950,—. Het ontvangen ziekengeld is ruim f 11.000,— gestegen. Dit betreft voornamelijk

een ziektegeval van een personeelslid uit de produktieafdeling.

In de personeelskosten is voor het eerst een post opgenomen wegens de getroffen pensioenregeling.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat de stijging van de personeelskosten gezien de omzetstijging aanvaardbaar is.

De financieringskosten zijn beduidend hoger dan vorig jaar. Een belangrijke oorzaak is de hogere permanente financieringsbehoefte in verband met de investering en de uitbreiding van het assortiment. Tevens zijn hierin begrepen de notaris-kosten in verband met de verhoging van het hypothecaire krediet.

Eveneens is er een stijging van de algemene kosten.

Afdeling suiker

De omzetstijging van de gedenatureerde- en consumptiesuiker is iets minder dan in het vorige boekjaar.

De brutowinst is na een te verlenen restitutie op de verkoopprijs ongeveer gelijk. Deze restitutie zal worden verleend op de afnamen gedenatureerde suiker in dit boekjaar.

Op het pand dat in deze afdeling is ondergebracht is dezelfde afschrijving toegepast als vorig jaar.

De uitbreiding van de winkel is geheel geactiveerd op de balans van de afdeling handel.

Op de obligaties is weer een bedrag uitgeloot en afgelost.

CONCEPT-BALANS VAN AFD. VERENIGING PER 31 OKTOBER 1979

	Gld.		Gld.
Bijenstal	2.536,—	Kapitaal	42.843,25
Adresseermachine	3.374,—	Voorzieningen	80.773,—
Effekten	2.500,—	Te betalen posten	39.825,—
Spaarbank	93,03		
Project comm. kon. teelt	7.949,44		
Div. voorraad/vorderingen	146.988,78		
	163.441,25		163.441,25

VOORZIENINGEN 80.773,—
**Specificatie:
Voorzieningsfonds**

	Gld.	Gld.
Saldo 1 november 1978	45.064,—	
Bij: 5% rente over saldo 1 nov. 1978	2.253,—	
Af: Uitkering aan oud-personeelslid	-/- 1.800,—	
		45.517,—

Fonds t.b.v. wetenschappelijk bijteeltfond.

Saldo 1 november 1978	12.324,—	
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	600,—	
Bij: 5% rente over saldo 1 nov. 1978	616,—	
		13.540,—

Voorziening t.b.v. bibliotheek

Saldo 1 november 1978	1.119,—	
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	2.000,—	
Bij: 5% rente van saldo 1 nov. 1978	56,—	
		3.175,—

Tentoonstellingsfonds

Saldo 1 november 1978	6.496,—	
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	600,—	
Bij: 5% rente over saldo 1 nov. 1978	325,—	
		7.421,—

	Gld.	Gld.
Congresfonds		
Saldo 1 november 1978	400,—	
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	200,—	
Bij: 5% rente over saldo 1 nov. 1978	20,—	
		620,—

Fonds t.b.v. algemene ontwikkelingen, ziektepreventie, voorlichting e.d.

Saldo fonds research etc. 1 nov. 1978	7.000,—	
Saldo fonds aktivering K.I. etc. 1 nov. '78	3.000,—	
		10.000,—
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	—,—	
Bij: 5% rente over saldo 1 nov. 1978	500,—	
		10.500,—

80.773,—
CONCEPT-EXPLOITATIEREKENING AFD. VERENIGING 1978/79

	Gld.		Gld.
Personeelskosten	46.585,—	Quotum	199.579,85
Huisvestingskosten	2.625,—	Verspreide leden	6.816,85
Kantoorkosten	11.553,56	Advertenties	7.353,57
Kosten activiteiten	120.796,21	Opbrengst comm. honingk.	673,95
Reserveringen	3.400,—	Voordeilig saldo commissie onderwijs	2.600,66
Financieringskosten	3.770,—	Voordeilig saldo commissie koninginnteelt	772,88
Algemene kosten	13.764,09	Rente spaartegoed	125,09
Exploitatieresultaat	15.428,99		
	217.922,85		217.922,85

**Toelichting
Commissie onderwijs**

	Gld.		Gld.
Opbrengsten	5.645,—	Reserveringen	
Kosten	3.044,34	Ten gunste van:	
		Voorzieningsfonds	—,—
Voordeilig saldo	2.600,66	Fonds t.b.v. wetenschappelijk bijteeltonderzoek	600,—
Commissie koninginnteelt		Voorziening t.b.v. bibliotheek (Inkl. reserv.)	2.000,—
Opbrengsten	4.819,20	Tentoonstellingsfonds	600,—
Kosten inkl. afschrijving	4.046,32	Congresfonds	200,—
			3.400,—
Voordeilig saldo	772,88	Financieringskosten	
Personeelskosten		Bijschrijving 5% rente bij:	
Salarissen	35.000,—	Voorzieningsfonds	2.253,—
Sociale lasten	7.000,—	Fonds t.b.v. wetenschappelijk bijteeltonderzoek	616,—
Pensioenvoorziening	1.200,—	Voorziening t.b.v. bibliotheek	56,—
Reis- en verblijfkosten	2.960,—	Tentoonstellingsfonds	325,—
Kantinekosten	425,—	Congresfonds	20,—
	46.585,—	Fonds t.b.v. algemene ontwikkelingen, ziektepreventie, voorlichting e.d.	500,—
Huisvestingskosten			3.770,—
Doorberekende huur door afdeling suiker	2.625,—		Gld.
Kantoorkosten		Algemene kosten	
Ledenadministratie	Gld.	Doorberekende alg. kosten door afd. handel	7.500,—
Afschrijving adresseermachine	4.164,81	Accountants- en administratiekosten	5.500,—
Porti en telefoon	2.131,—	Kosten statutenwijziging	652,40
Kontributies en abonnementen	4.878,86	Overige algemene kosten	111,69
	378,89		13.764,09
	11.553,56		

Kosten activiteiten

Maandblad	96.459,76	
Imkersdag	4.134,37	
Kosten hoofdbestuur	8.070,40	
Kosten vergadering	2.734,84	
Assurantie bijenvolken	17.780,12	
Af: Bijdrage van afdeling suiker	8.890,—	
		8.890,12
Kosten propaganda	14.148,38	
Af: Opbrengst propaganda	13.951,66	
		196,72
Waardebonnen		310,—
		120.796,21

CONCEPT-BALANS VAN AFD. HANDEL PER 31 OKTOBER 1979

	Gld.		Gld.
Magazijninventaris	7.721,—	Kapitaal:	
Kantoorinventaris	12.715,—	Saldo 1 november 1978	-/- 16.194,51
Machines	40.294,—	Bij: Expl. resultaat	2.615,17
Bouwk. voorzieningen winkel	24.112,—	Af: Betaalde V.P.B.	5.274,—
Inrichtingskosten winkel	10.536,—		
Goederen	465.195,26		-/- 18.853,34
Debiteuren	95.302,23	Voorzieningen dub. deb.	5.000,—
Overige voorr./vorderingen	10.377,24	A.B.N. rek. crt.	240.549,67
Liquide middelen	25.262,26	Krediteuren	195.748,05
	691.514,99	Overige nog te betalen posten	269.070,61
			691.514,99

CONCEPT-EXPLOITATIEREKENING VAN AFDELING HANDEL 1978/79

	Gld.		Gld.
Personeelskosten	257.322,43	Bruto-winst	387.989,90
Huisvestingskosten	20.575,19	Interne doorberekening	7.500,—
Machine- en invent. kosten	22.540,74		
Kantoorkosten	13.308,29		
Verkoopkosten	16.385,49		
Financieringskosten	26.471,73		
Algemene kosten	36.270,86		
Exploitatieresultaat	2.615,17		395.489,90
	395.489,90		

CONCEPT-BALANS VAN DE AFD. SUIKER PER 31 OKTOBER 1979

	Gld.		Gld.
Pand	453.860,—	Kapitaal:	
Aanlegkosten tuin	3.575,—	Saldo 1 november 1978	487.181,39
Kantoorinventaris	2,—	Bij: Voordelig resultaat	3.208,87
Magazijninventaris	372,—		
Goederen	472,50		490.390,26
Afdeling handel	117.151,58	Voorzieningen	7.504,43
		Obligatielening	8.850,—
		Te betalen posten	68.688,39
	575.433,08		575.433,08

CONCEPT-EXPLOITATIEREKENING VAN AFD. SUIKER 1978/79

	Gld.		Gld.
Personeelskosten	12.000,—	Bruto-winst	36.281,53
Huisvestingskosten	20.945,72	Opbrengst huur en stalling	11.829,99
Inventariskosten	3.080,—	Verrekende huur afd. vereniging en handel	8.400,—
Kantoorkosten	2.441,93		
Financieringskosten	945,—		
Bijdrage afd. vereniging	8.890,—		
Algemene kosten	5.000,—		
Exploitatieresultaat	3.208,87		
	56.511,52		56.511,52

CONCEPTBALANS VAN AFD. ASSURANTIE PER 31 OKTOBER 1979

	Gld.		Gld.
Afdeling suiker	13.777,42	Kapitaal per 31 oktober 1978	13.177,42
		Bij: Voordelig saldo	600,—
	13.777,42		13.777,42

CONCEPT-EXPLOITATIEREKENING VAN AFD. ASSURANTIE 1978/79

	Gld.		Gld.
Voordelig saldo	600,—	Interest	600,—

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 OKTOBER 1979

	Gld.		Gld.
Pand	453.860,—	Kapitaal	528.157,59
Aanlegkosten tuin	3.575,—	Voorzieningen	93.277,43
Bijental	2.536,—	Obligaties	8.850,—
Kantoorinventaris	16.091,—	A.B.N.	240.549,67
Magazijninventaris	8.093,—	Krediteuren	195.748,05
Inrichting	3.190,—	Te betalen posten	105.172,22
Bouwk. voorz.	24.112,—		
Stellingen winkel	7.346,—		
Effekten	2.500,—		
Spaarbank	93,03		
Project comm. kon. teelt	7.949,44		
Machines	40.294,—		
Goederen	465.667,76		
Debiteuren	95.302,23		
Overige voorraden en vorderingen	15.883,24		
Liquide middelen	25.262,26		
	1.171.754,96		1.171.754,96

GECONSOLIDEERDE EXPLOITATIEREKENING 1978/79

	Gld.		Gd.
Personeelskosten	315.907,43	Quotum	206.396,70
Huisvestingskosten	35.745,91	Advertenties	7.353,57
Machine- en invent.kosten	25.620,74	Commissies	7.502,01
Kantoorkosten	27.303,78	Rente	725,09
Kosten activiteiten	133.140,73	Bruto winst	424.271,43
Reserveringen	3.400,—	Stalling/verhuur	11.829,99
Verkoopkosten	16.385,49		
Financieringskosten	31.186,73		
Algemene kosten	47.534,95		
Resultaat	21.853,03		
	658.078,79		658.078,79

BEGROTINGEN

	Begroting 1978/1979	Concept- Expl. rek. 1978/1979	Begroting 1979/1980	Concept- begroting 1979/1980
	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.
Quotum	173.250,—	199.850,—	213.500,—	250.230,—
Verspreide leden	5.000,—	6.817,—	6.500,—	—
Advertenties	4.000,—	7.354,—	5.500,—	7.000,—
Opbrengst commissie	—	4.218,—	—	—
Rente	2.000,—	125,—	—	15.000,—
	184.250,—	218.094,—	225.500,—	272.230,—
Personeelskosten	54.000,—	46.585,—	59.500,—	75.000,—
Huisvestingskosten	2.500,—	2.625,—	2.500,—	1.500,—
				2.750,—
Specificatie: Kantoorkosten				
Ledenadministratie	—	4.165,—	4.150,—	4.500,—
Afschr. adresseermachines	—	2.131,—	850,—	2.130,—
Porti en telefoon	—	4.879,—	5.000,—	5.500,—
Specificatie: Kosten activiteiten				
Maandschrift	72.500,—	96.460,—	85.000,—	115.000,—
Imkersdag	500,—	4.135,—	1.000,—	2.500,—
Kosten hoofdbestuur	6.000,—	8.070,—	6.000,—	10.000,—
Kosten vergaderingen	2.500,—	2.735,—	2.500,—	6.000,—
Kontributies	225,—	379,—	300,—	500,—
Assurantie bijenvolken	20.000,—	8.890,—	12.000,—	12.000,—
Examen prakt. imkers	200,—	—	200,—	—
Propaganda	1.000,—	197,—	3.000,—	3.000,—
Commissie kon. teelt	500,—	—	750,—	1.000,—
Bijental	—	170,—	—	—
Diversen	—	310,—	—	—
Specificatie: Reserveringen				
Voorzieningsfonds	5.750,—	—	18.500,—	—
Wetensch. bijent. fonds	575,—	600,—	650,—	650,—
Fonds t.b.v. bibliotheek	500,—	2.000,—	500,—	2.000,—
Tentoonstellingsfonds	250,—	600,—	650,—	1.000,—
Kongresfonds	200,—	200,—	200,—	200,—
Nat. honing tentoonstelling	400,—	—	750,—	1.000,—
Fonds research invertsuiker	—	—	—	—
Fonds akt. van K.I. en Kon.t.	—	—	3.000,—	5.000,—
Financieringskosten	—	3.770,—	3.000,—	4.000,—
Algemene kosten	14.900,—	13.764,—	13.500,—	15.000,—
Onvoorzien	1.750,—	—	2.000,—	2.000,—
Exploitatie resultaat	—	15.429,—	—	—
	184.250,—	218.094,—	225.500,—	272.230,—

DAGLENGTE EN BROEDNESTONTWIKKELING

Door het bezig zijn met de bijen merk je als imker, ook zonder op de kalender te kijken, heel duidelijk het verloop van de seizoenen. Zelfs een periode mooi nazomerweer heeft geen wezenlijke invloed op het ritme van het bijenvolk dat bezig is met de afbouw. Het is najaar — bijna winter — en de hoeveelheid open broed is sterk verminderd. De koningin kan gaan genieten van een paar maanden rust, verlost van de dwingende ei-leg-productie. Toch zijn er altijd een aantal onderzoekers geweest, zoals Wedmore (1947), Farrar (1949) en Taber (1977), die meenden dat reeds in januari, na een betrekkelijk korte rustperiode, weer een aanvang werd genomen met de opbouw van een broednest, zonder dat zij deze mening in de praktijk konden staven.

Om een antwoord te vinden op de vraag of de broedproductie in de wintermaanden totaal komt stil te liggen en welke factoren een rol spelen in de ontwikkelingscyclus van een bijenvolk werd door een onderzoeksteam onder leiding van prof. A. Avitabile, verbonden aan de universiteit van Connecticut, over een periode van drie jaren in de herfst- en wintermaanden elke week een volk vergast en daarna nauwkeurig onderzocht op voedselvoorraad, cellen met broed en hoeveelheid bijen.

Uit het onderzoek bleek dat het gemiddelde aantal bijen in een volk min of meer gelijkmatig afnam van omstreeks 21.000 bijen eind november tot 12.000 eind februari. In dezelfde periode nam echter het aantal bebroede cellen toe van een zeer klein aantal eind december tot omstreeks 1400 eind maart. Het aantal eitjes, larven en poppen in de ingewinterde volken bleef klein tot begin januari (legtempo gemiddeld 25 eitjes/dag), daarna nam de hoeveelheid open broed echter aanzienlijk toe (legtempo gem. 110 eitjes/dag) en deze toename zette door tot in het voorjaar met in februari reeds gemiddeld 161 eitjes/dag.

Naast deze bevindingen van het Amerikaanse onderzoeksteam is het fascinerend dat wij u een aantal foto's kunnen laten zien van bebroede cellen in de wintertros, die gedurende de wintermaanden van 1977/78 op ingenieuze wijze zijn genomen door de heer J. C. R. v. d. Bergh, voorzitter van de afdeling Haarlem e.o. (pag. 22/23).

Reeds in de twintiger jaren is er door Nolan en Watson in de Verenigde Staten een studie gemaakt van de broednestontwikkeling. Hun onderzoek toonde een voortdurende toename aan van de totale hoeveelheid broed van maart tot eind juni. Echter in juli trad een kentering in. De hoeveelheid broed nam geleidelijk af, tot de laagste waarde werd bereikt in de laatste maand van het onderzoek: november.

Beide onderzoeken sluiten goed op elkaar aan en tonen ons een verrassend jaarbeeld van de broednestontwikkeling. De hoeveelheid **open broed** neemt kort na de aanvang van het lengen der dagen opvallend toe. Het zou mogelijk kunnen zijn, dat de toenemende daglengte een (bepalende) rol speelt bij de overgang van een betrekkelijke rustperiode naar een fase van toenemende broednestontwikkeling en snelle opbouw van het volk. Omgekeerd zou het afnemen van de daglengte na de langste dag de geleidelijke vermindering van de hoeveelheid broed in de volken kunnen verklaren. Als dit zo is, dan reguleren de keerpunten van de daglengte in winter en zomer de biologische klok van het voortplantingsmechanisme van de honingbij op dezelfde manier zoals dit ook bij andere insecten het geval is (Beck 1970).

Om deze hypothese te toetsen, m.a.w. om de reactie van het bijenvolk op het lengen en korten der dagen te onderzoeken, is door John Kefuss aanvullende studie en onderzoek verricht in een bijenvliegkamer te Logan (Utah, U.S.A.) en in het bijenteeltinstituut te Oberursel (West-Duitsland).

Hoewel vaak wordt aangenomen, aldus Kefuss, dat de stijgende temperatuur in het voorjaar de aanleiding is tot broednestontwikkeling en de temperatuur eveneens de broednestgrootte — het volume — bepaalt, dat door de bijentros warm gehouden kan worden, verklaart het niet waarom het broeden in de late herfst vrijwel tot stilstand komt **bij een hogere buitenluchttemperatuur** dan waarbij het in de volgende wintermaanden weer begint. De buitenluchttemperatuur en het verzamelen van nectar en pollen zijn wellicht de belangrijkste factoren die verantwoordelijk zijn voor de snelle voorjaarsontwik-

vervolg op pag. 24

BROED MIDDEN IN DE WINTER 1978/1979

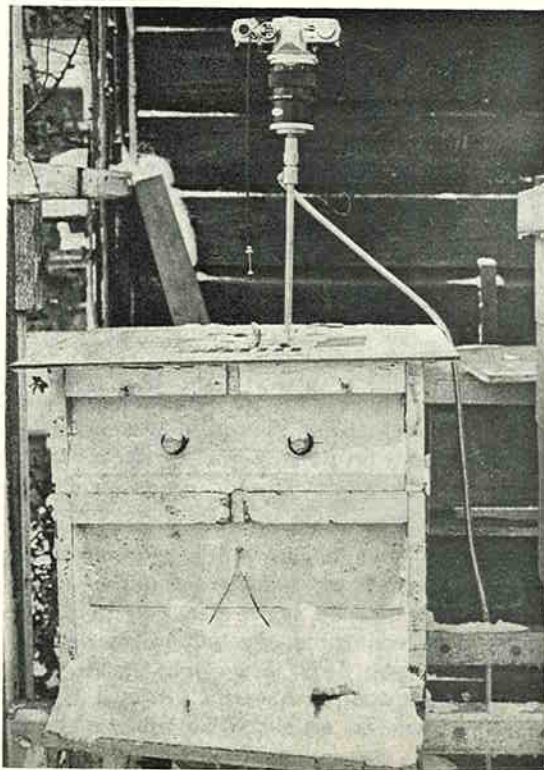
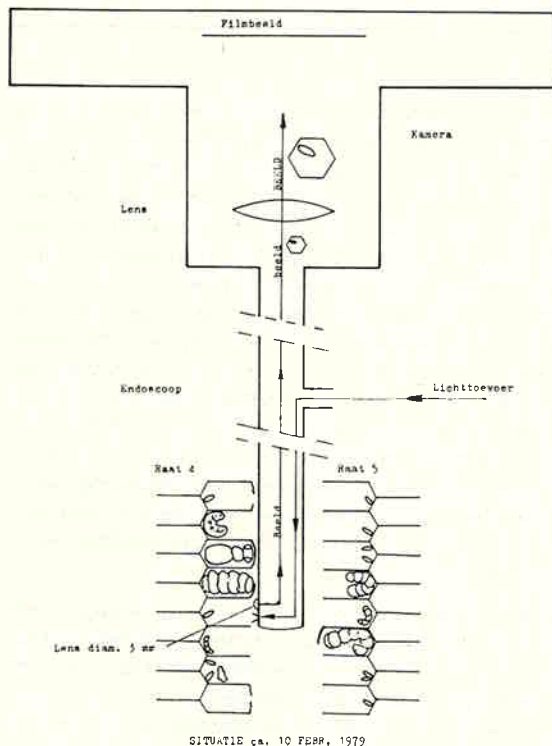
In veel bijenteelt-literatuur vindt men vermeld dat bijenvolken in onze streken van oktober tot februari niet broeden. Van de dichtopeen zittende bijen in de tros wordt gesteld, dat zij in meer of minder verstijfde toestand opeengepakt zitten. Daar de bij een koudbloedig dier is en haar lichaamstemperatuur zich aanpast aan de omgeving, verlopen alle lichaamsfuncties traag. Tevens leest men dat de temperatuur in de kern van de tros kan variëren tussen ca. 15 en 25°C. Om broed op te kunnen kweken is 35°C vereist.

Enkele van bovengenoemde gegevens lijken mij strijdig met elkaar te zijn. Ook heb ik van oudere imkers vernomen, dat zij broed hadden aangetroffen als een kast omgegooid bleek te zijn. Een imker van onze afdeling heeft vastgesteld, dat de temperatuur in de tros veel langer hoog blijft dan je zou verwachten. Daarom heb ik ongeveer een jaar terug, in de barre winter van 1978/79, besloten eens te proberen zelf een onderzoek in te stellen naar deze zaken. In tegenstelling tot onderzoekers als prof. R. A. Morse en prof. A. Avitabile in Amerika, die wekelijks een geheel volk opofferden voor dit onderzoek, wilde ik er geen enkele bij door kwijtraken.

In dit eerste artikel wordt omschreven waarmee en onder welke omstandigheden het onderzoek werd uitgevoerd. In een tweede artikel worden dan de bijzonder interessante situaties die werden aangetroffen beschreven en getoond.

Zowel in de geneeskunde als in de techniek worden al tientallen jaren apparaten gebruikt waarmee men via kleine openingen het inwendige van allerlei zaken kan inspekteren. Een bronchoscoop voor longonderzoek of een cystoscoop voor blaasonderzoek zal velen bekend zijn. In de techniek worden ze o.a. gebruikt door de ANWB bij de keuring van het inwendige van auto-chassisbalken en zelf inspekteerde ik er grote dieselmotoren mee.

Een endoscoop, zoals hij dan veelal genoemd wordt, bestaat uit een pijp met aan de ene kant

een oculair en aan de andere kant een lens die al of niet onder een hoek met de pijp kan staan. Er kan tevens een lichtbron op de endoscoop worden aangesloten. Via glasvezeldraden straalt dit koude licht vlakbij de lens weer naar buiten waardoor het te onderzoeken materiaal wordt verlicht. Door in het oculair te kijken kan men dus directe waarnemingen doen. Door er een fototoestel op aan te sluiten kan men kleuren-dia's of zwart/wit foto's maken. Koppeling aan een TV-toestel is ook mogelijk. De endoscoop wordt voorzichtig via gaten in dekplank of kastfront tussen de raten gestoken, zoals de tekening en de foto's laten zien.

De lens heeft de grootte van een moderne speldeknop (ca 3 mm) en bevindt zich vlakbij de celopening. De omtrek van de cel aan de open zijde is daarom niet te zien, terwijl de celwanden onscherp zijn. Wel ziet u duidelijk de 6-kantige celbodem. Dat er op 7 februari 1979 in de barre winterse koude inderdaad al een broednest was blijkt wel uit de foto's.

Het staande eitje, het liggende eitje, de overgang van ei naar larf en de groei daarvan, maar ook het dekselen van een cel heeft mij tijdens de observaties zeer geboeid. Een aantal zaken blijken echter totaal anders te verlopen dan in de zomermaanden het geval is, maar daarover een volgende keer.

Tot slot nog even wat aanvullende gegevens.

Periode: 7 tot 21 februari 1979.

Buitentemperatuur: Minus 6°C.

Weersgesteldheid: Guur, veel wind, vliegplan-ken dichtgesneeuwd.

Vochtigheid in kast: 60% t.pl.v. raam 1. Na de ingetreden dooi op 20 februari liep de vochtigheid snel op tot ca. 80%.

Volk: Geen bepaald ras; veel voer; broedbak + honingkamer; standplaats Noord; model G.A.P.-kast; 5 ventilatiegaten (Ø 90 mm) in de bodem en 2 in de dekplank.

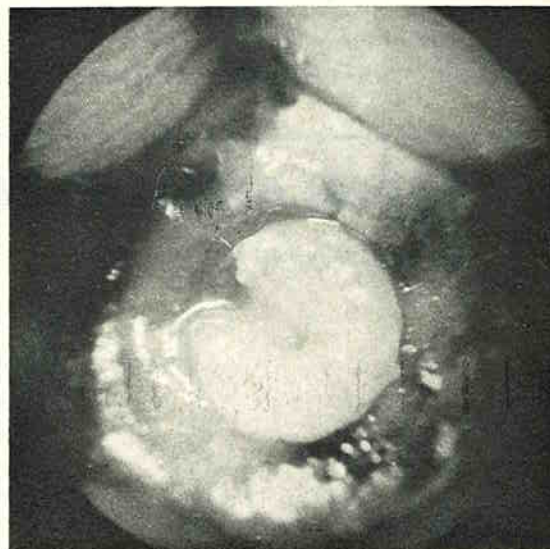
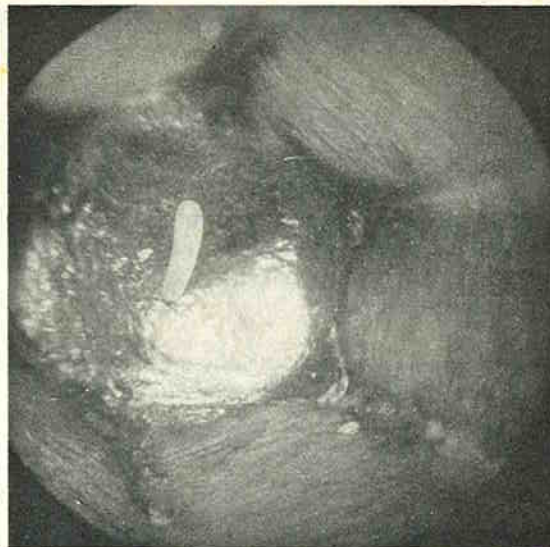
Camera: Olympus OM2.

Endoscoop: Merk Fort; buis Ø 10 mm.

Lichtbron: Merk Fort; 250 watt.

Leverancier: Aims Optronics BV, Postbus 92, Bloemendaal.

J. C. R. v. d. Bergh, Haarlem

DAGLENGTE EN BROEDNESTONTWIKKELING

(vervolg van pag. 21)

keling, maar nogmaals, het verklaart niet waarom na een korte rustperiode de broednestontwikkeling een aanvang neemt in hartje winter — gedurende de koudste maanden van het jaar — zonder dat pollen en/of nectar kan worden verzameld en de volken wellicht zijn bedolven onder een dik pak sneeuw!

In de bijenvliegkamer had Kefuss de beschikking over drie observatievolken. Hij was in staat met behulp van lamplicht de daglengte naar behoefte te regelen en te laten variëren van 0 tot 24 uur.

Zonder in te gaan op een aantal technische gegevens bekijken we de resultaten van zijn werk. Het is gebleken dat broed zowel onder lange- als korte-dag omstandigheden kan worden groot gebracht, waarbij het bestaan van een drempelwaarde in de daglengte, die moest worden overschreden om het broeden een aanvang te laten nemen of te laten stoppen, niet aangetoond kon worden. Zeer duidelijk en zonder uitzondering nam het aantal bebroede cellen toe bij **toenemende** (kunstlicht) daglengte en af bij **afnemende** (kunstlicht) daglengte, ongeacht de lengte van de dag volgens de kalender. Een willekeurige dag van het jaar kan dus een stimulerende of beperkende invloed uitoefenen op de broednestontwikkeling en dat is geheel afhankelijk van het gegeven of deze dag is gelegen in een tijd van het jaar dat de daglengte toe- of afneemt.

In een persoonlijk gesprek met dr. Crane van de International Bee Research Association opende Kefuss het volgende interessante idee. Als een toenemende daglengte een stimulerende invloed heeft op de broednestontwikkeling dan zal

wellicht **de mate** waarmee de daglengte toeneemt van invloed zijn op het tempo van de broednestontwikkeling. Landen in Zuid-Europa liggen op een lagere geografische breedte dan bv. Engeland en Nederland. Dat betekent dat de daglengte in deze zuidelijk gelegen landen dan ook langzamer toe- of afneemt en dat de daar inheems voorkomende bijen een gevoeliger ontwikkeld zintuig moeten bezitten om kleinere veranderingen in de daglengte te kunnen vaststellen dan de bijen die in noordelijke gebieden thuishoren.

Zou hierin een verklaring liggen van de explosieve broednestontwikkeling in het vroege voorjaar van Italiaanse bijen, die in de dertiger jaren favoriet waren in West- en Noord-Europa? (De bekende oranje ringetjes op het achterlijf van onze bijen zijn nog steeds kenmerken van Italiaanse voorouders). Deze bijen waren uit hun oorspronkelijke woonomgeving weggehaald en reageerden met een uitbundige broednestontwikkeling op het snel lengen der dagen. Voor noordelijke bijenrassen, overgebracht naar zuidelijke regionen, zou de stimulans tot broeden wel eens zo klein kunnen zijn bij het langzaam lengen der dagen dat deze volken nooit op vlieghoogte kunnen komen.

Dr. Crane eindigt met de verzuchting: Het verhaal is nog verre van compleet, maar het idee is het waard verder onderzocht te worden.

(JAR) Journal of Apicultural Research, 1978/2. A. Avitabile: Brood rearing in honeybee colonies from late autumn to early spring.

J.A.R. 1978/3. J. A. Kefuss: Influence of photoperiod on the behaviour and brood rearing activities of the honeybee.

Bee World, 1979/1: Dr. E. Crane: Lengthening days.
J. A. Zoet

NEDERLANDSE IMKERS

Kijk naar imkerend Vlaanderen!

Een abonnement op het Maandblad van de Vlaamse Imkersbond kost slechts f 21,—. Het volstaat dit bedrag te storten/over te schrijven op giro 109 1055 van de AMRO-BANK Tilburg, voor rekening 45.53.33.831 van A. Delvaux. Neem de proef!

AANWIJZINGEN BETREFFENDE DE ZIEKTEBESTRIJDING

1. Adres aan de Minister van Landbouw.

Op 12 december 1979 is in aanwezigheid van onze Algemeen Voorzitter in het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap de laatste hand gelegd aan een uit 7 pagina's bestaande brief, bestemd voor de Minister van Landbouw.

Hierin wordt gesteld, dat de Nederlandse bijenhouderij ten gevolge van een tweetal besmettelijke ziekten zich voor ernstige problemen ziet geplaatst, waarvoor acute steun en medewerking van de Minister wordt ingeroepen. (Deze ziekten zijn: Acariatose en Varroa).

Verzocht wordt:

- op korte termijn een totale grenssluiting voor alle bijenvervoer, inclusief koninginnen;
- uitbreiding van de onderzoekaccommodatie op de Ambrosiushoeve; een verzoek daartoe bevindt zich reeds bij de Minister;
- personeelsuitbreiding van de Rijksbijenteeltconsulent, teneinde het aanbod van bijenmonsters te allen tijde op adequate wijze te kunnen verwerken;
- het beschikbaar stellen van een fonds voor de uitrusting van 25 ziektebestrijdingsteams.

2. Ziektebestrijdingscommissie van de afd. Bijenteelt van het LBS.

In dit verband werd op 30 november 1979 op landelijk niveau de basis gelegd voor een Ziektebestrijdingscommissie van de afd. Bijenteelt van het LBS.

Hierin zullen voor onze Vereniging zitting nemen:

- J. J. Speelziek: Alg. voorz.
- W. M. Campen: HB-lid Veluwe, deskundig op het terrein van microscopisch onderzoek, speciaal t.a.v. bijen.
- M. W. v. d. Meulen: H.B.-lid Zuid-Holland.
- drs. J. Beetsma (adviseur): Ver. lid, werkzaam bij de Vakgroep Entomologie, afd. bijenonderzoek van de Landbouwhogeschool.

De Ziektebestrijdingscommissie van onze Vereniging zal voorshands dezelfde samenstelling bezitten.

De andere verenigingen/bonden zullen als volgt in deze commissie van het LBS zitting nemen:

- Zuidelijke bonden: 2 vertegenwoordigers.
- ANI: 1 vertegenwoordiger.
- RBC: 1 adviseur.
- LBS: 3 pers. (secretaris, medewerker en notuliste).

3. De Ziektebestrijdingsteams (ZBT's)

Voorlopig zal getracht worden 23 teams, elk ter

sterkte van circa 5 à 7 personen, operationeel te maken, t.w.

- 1 team: Friesland, Groningen, Overijssel-Oost, Overijssel-West, Graafschap/Lijmers, Betuwe, Zuid-Holland en Zeeland.
- 2 teams: Drente, Utrecht, Noord-Holland en Limburg.
- 3 teams: Veluwe en Noord-Brabant.

Het ligt in het voornemen uit het aangevraagde fonds elk team o.a. uit te rusten met:

- 1 40x vergrotende stereo-microscoop (Acariatose-onderzoek);
- 1 zgn. monsterapparaat.

Elk team wordt geacht te beschikken over een normale microscoop.

4. Gebieden waar meerdere verenigingen werkzaam zijn.

Aangaande de gebieden waar meerdere verenigingen werkzaam zijn werd t.a.v. de vorming van ZBT's van event. gemengde samenstelling in de afd. Bijenteelt van het LBS het volgende overeengekomen:

- Noord-Brabant en Limburg: onze groepsvertegenwoordigers treden aldaar in contact met de resp. voorzitters van de NCB en LLTB;
- Graafschap/Lijmers: onze groepsvertegenwoordiger treedt in contact met de voorzitter van de ABTB;
- ANI: ANI-afdelings-voorzitters treden in contact met de desbetreffende groepsvertegenwoordiger van onze Vereniging; de secretaris van de ANI beschikt over deze adressen.

5. Instructiedag op 9 februari a.s. in de Landbouwhogeschool te Wageningen.

Helaas is het vanwege de beschikbare outillage niet mogelijk alle teamleden gelijktijdig te ontvangen en te instrueren; als oplossing werd gekozen voor deelname van **twee leden per team**, die ervaring moeten bezitten in het verrichten van microscopisch onderzoek. Zij zullen een persoonlijke uitnodiging voor de instructiedag ontvangen. Deze twee leden zullen op de instructiedag voldoende materiaal ontvangen om „thuis” de overige teamleden te kunnen instrueren. Overwogen wordt een tweede instructiedag te organiseren, doch niet voordat ervaring is opgedaan tijdens de eerste dag. Ook de voorzitters van de ZBT's zullen worden uitgenodigd. Zij nemen wel deel aan de algemene voorlichting, doch i.p.v. het microscopisch gedeelte wordt met hen gesproken over de organisatie van de ziektebestrijding.

6. Taakomschrijving ZBT's

Hiervoor wordt verwezen naar pag. 205 van

het Groentje van oktober '79. Deze zal ter wille van een goed functioneren nog een nadere vervolmaking ondergaan; eventuele suggesties zijn welkom.

Het is o.a. nodig een lijst samen te stellen van alle teamvoorzitters (en plaatsvervangers), die in voorkomende gevallen als contactpersoon met de RBC zullen optreden.

7. Nosema onderzoek.

Ondanks alle voorbereidingen is het te hopen, dat de ZBT's nimmer geconfronteerd zullen

worden met een besmettelijke bijenziekte. Om deze teams in dat geval toch een zeer zinvolle bezigheid te geven, wordt met nadruk geadviseerd aan te vangen met een intensief en systematisch onderzoek van de Nosema-problemen.

Tijdens de instructiedag zal daartoe de nodige informatie worden verstrekt.

Een en ander is tevens een goed middel om ervaring op te doen, alsmede om tot een goede teamvorming te komen.

De lezer schrijft

GEDICHT

Een mooi gedicht ter overdenking in de lange winteravonden, dat een diepere symboliek impliceert ten aanzien van het leven van de mens en zijn bovennatuurlijke roepstem, het lichamenlijk afsterven en een geestelijk verderleven. Ogenscheinlijk dwaas, maar toch...

HET LIED DER DWAZE BIJEN

Een geur van hoger honing
verbitteerde de bloemen,
een geur van hoger honing
verdreef ons uit de woning.
Die geur en een zacht zoemen
in het azuur bevrozen,
die geur en een zacht zoemen,
een steeds herhaald niet noemen
ried ons, ach roekelozen,
de tuinen op te geven,
riep ons, ach roekelozen
naar raadselige rozen.
Ver van ons volk en leven
zijn wij naar avonturen,
ver van ons volk en leven
jubelend voortgedreven.
Niemand kan van nature
zijn hartstocht onderbreken,
niemand kan van nature
in lijve de dood verduren.
Steeds heviger bezwaken,
steeds helderder doorschijnen,
steeds heviger bezwaken
naar het ontwijkend teken,
stegen wij en verdwenen
ontvoerd, ontlijfd, ontworven,
stegen wij en verdwenen
als glinsteringen henen.
Het sneeuwt, wij zijn gestorven,
huiswaarts omlaag gedwereld,
het sneeuwt, wij zijn gestorven,

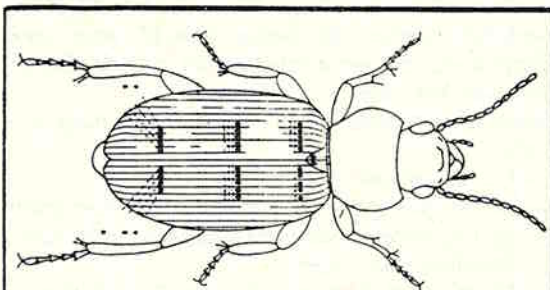
het sneeuwt tussen de korven.

Martinus Nijhoff

Uit: *Nieuwe Gedichten* (1934).

Fijn en diepzinnig aangevoeld. Wanneer je het een paar maal hebt gelezen overvalt je een immense stilte en een serene rust. Het stoffelijke dwarrelt omlaag, het geestelijke stijgt op... Ook de roekeloosheid, de levensdrift, de roep naar iets hogers, in het leven van mens en bij vereenzelvigd, zijn hierin voortreffelijk uitgebeeld.

P. Jager, Putten.

Kevers

Onderzoekers van de Landbouwhogeschool in Wageningen hebben kevers geponst. Medewerkers van het Biologisch Station van de LH gaan na hoe de loopkever zich op de Drentse heide ontwikkelt en gebruiken de verharde

voorvleugels van de kever, zijn dekschilden, om de kever te merken. Haaks op de groeven, branden ze onder de microscoop met een soldeermachine waaraan men een grammofoonnaald heeft bevestigd, gaatjes in het schild. Op die manier kan men de kevers, die niet onder de behandeling schijnen te lijden, makkelijk herkennen.

Uit: NRC/Handelsblad, 14 november 1979.

IMKER WORDT WAKKER ! (III)

Ik schrok wakker ... (II)

Ik herhaal:

... dat ik me eveneens heb afgevraagd, wat voor zinloze experimenten in ons eigen land wellicht worden uitgevoerd!

Mej. N. G. Thewissen, Arnhem

TERUGBLIK OP EEN IMKERLEVEN

Toen ik 12 jaar was kreeg ik van mijn vader een boogkorf met bijen, nu ik 77 ben wil ik mijn beste ondervindingen mededelen. Ik werk met simplex-kasten en alle kasten worden met dekkleedjes bewerkt. Een houten dak is waardeloos, omdat dan alles open is en er veel warmte en ook rust verloren gaan. De bodem wordt wel schoongemaakt, maar ook dit is niet nodig. Als men grote volken heeft, dan is alles schoon. Ik wacht mijn eerste zwermen af en dan pas gaat de hele kast van boven tot onder uit elkaar. Alle koninginncellen worden weggebroken, nadat alle bijen afgeveegd zijn om er niet één te vergeten, want dan is het mis en komt er na 8 of 10 dagen weer een zwerm. De zwermen die ik schep gaan alle in een 6- of 5-raams kastje, dat geplaatst wordt vóór de kast waar de zwerm is uitgekomen. Als de zwerm na 2 of 3 weken goed vliegt gaat alles weer terug in de kast waar de zwerm uitgekomen is, maar eerst een krant erop, dan wordt er het minst gevochten. Als dit alles gedaan is dan stoor ik mijn bijen niet meer en let alleen op dat de vliegplank vol bijen zit. Dan gaat er een honingkamer tussen, want ik overwinter altijd met een broedkamer en soms wel met twee honingkamers. Wanneer deze nu ook vol met bijen zit gaat er weer één tussenin, tot wel vier toe. Het dekkleedje even oplichten om te zien of de raten verzegeld zijn, want meestal zit de bovenkamer met broed en als de bovenkamer vol is gaat de Dame naar nummer twee om daar alles weer vol te leggen. Als dan de bovenkamer met honing verzegeld is dan slinger ik die en daarna gaat de honingkamer er weer tussen. Die kan dan weer vol met eitjes worden gelegd, want een koningin gaat altijd naar beneden. Ik stoor de bijen zo min mogelijk. Met dekkleedjes werken is het beste, daar je maar een klein stukje open hoeft te doen, dan weet je al genoeg. Ik ga na het slingeren voeren. Op 13 september heb ik mijn 6 volken afgevoerd met ieder 10 kilo suiker, dat is genoeg. Alleen voor inwintering gebruik ik raampjes met latjes, dan kunnen de bijen onder het hele dak van raat op raat komen en in april gaan ze er pas af.

Eens had ik een tweevolkskast die 10 pond honing per dag haalde. Die honing slingerde ik op een meter of drie afstand van de bijen. Dit heb ik driemaal in ruim zestig jaar meegemaakt op een groot koolzaadveld. Ik stond daar alleen en mijn bijenvrienden hadden nog nooit zo'n storm van in- en uitvliegende bijen gezien. Als de honingkamer vol was dan had ik 80 pond honing. Dit waren grote raten, ik heb ze vol gewogen, geheel verzegeld 8 pond; in de simplex-raten gaat 6 pond als ze geheel verzegeld zijn. Heeft U al eens buiten naast de bijen geslingerd? Eens van mijn leven heb ik in april geslingerd, laatst

met die warme zomer. Vroeger had ik 18 volken, nu 6 stuks. Ik heb de andere voor een dikke 100 gulden verkocht en heb nog genoeg voor mij zelve.

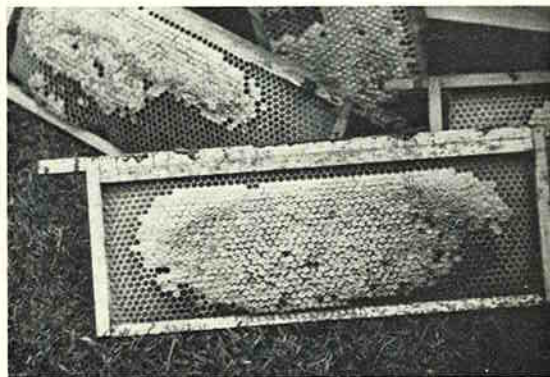
Ik word kriegel van die Aalster-methode, waar geen enkele bijenhouder wat aan heeft, om reden dat deze niet voor het Nederlandse klimaat geschikt is, dan moet het warmer zijn. Misschien bent U het er niet mee eens, dat ik de houten bedekking zo fel afkeurde terwijl er juist zo veel gebruik van gemaakt wordt.

C. A. Metselaar, Boskoop.

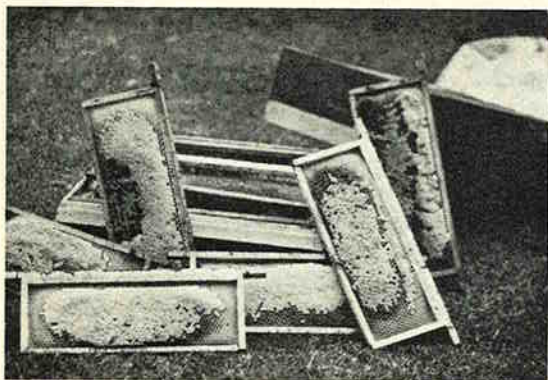
HET WEER TIJDENS LENTE, ZOMER EN HERFST 1979

Ondanks de slechte indruk die het afgelopen zomerweer heeft achtergelaten, zijn er toch nog een aantal dagen geweest in de tweede helft van juli, dat een lome hitte tot laat in de avond over de velden hing.

Wat is het dan een geweldige ervaring om nog even bij de bijen een kijkje te gaan nemen. Op enige afstand van de volken is al een gezoem te horen dat de imker gelukkig maakt. Zwaar beladen keren de werksters huiswaarts van de heerlijk geurende lindebloesem en dat de dracht goed is kan worden opgemaakt aan de raatbouwseis tussen toplat en dekplank. Voor mij gaat er niets boven een dergelijk stuk raat met honing dat nog de warmte van het volk bezit. Het is wel raadzaam om de nodige omzichtigheid in acht te nemen bij het nuttigen van deze delicatesse, anders kan het gebeuren dat een niet opgemerkte bij haar aanwezigheid alsnog kenbaar maakt door een steek in de tong, hetgeen door een imker in A.B.J. werd omschreven als de pijnlijkste ervaring uit z'n 60-jarige imkersloopbaan. Ik geloof hem direkt.

De eerder genoemde raatbouwseis, uiting van overvloed, ben ik tijdens de late dracht nog nooit tegen gekomen. Behalve dat het aanbod van nectar tijdens (mijn) najaarsdracht geringer zal zijn dan de overvloed in het voorjaar, ook

AANPASSING IN ANTARCTICA

Ook in de korte zomer van het hoge Noorden komen er bloemen voor en de aanpassing aan de daar heersende omstandigheden is opnieuw een wonder.

De heliotrope bloemen — dat zijn bloemen die in staat zijn zich naar het zonlicht te keren — zoals o.a. de *Papaver radicatum* fungeren in het zonlicht als zonnereflectoren waarbij de bloemkroon de opgevangen zonnewarmte bundelt en op de meeldraden richt. Insekten die de bloem bestuiven koesteren zich in de warmte. Reeds een zwakke wind doet dit microklimaat echter teniet. Het spreekt voor zich dat door deze aanpassing het maximale rendement wordt gehaald uit de geringe warmte-instraling.

Plant Res. Institute Ottawa A.A. 1977/1

BLAUWE HONING

De bijen van David Ratley, een Amerikaanse imker uit de staat North Carolina, hebben in 1978 geen... blauwe honing opgeleverd. Wellicht waren ze er niet voor in de juiste stemming, aldus staat te lezen in de *New Zealand Beekeeper*. Het komt in bepaalde jaren echter voor dat imker Ratley van z'n volken tonnen blauwe honing oogst. Blauwe honing is uniek voor het oogsten van North Carolina, maar zelfs daar is het zeldzaam. Van de geschatte 200.000 bijenvolken in deze staat zijn er slechts een beperkt aantal waarvan ooit blauwe honing is geoogst. Onlangs was er echter een jaar dat hij van zijn 800-900 volken elk een 30 pond van deze unieke honing kon oogsten, zodat hij een paar duizend kilo naar Duitsland kon uitvoeren. In andere jaren is er echter maar een te verwaarlozen randje in de bovenhoeken van de raat te bespeuren. Zijn bijzondere honing haalde de pers hetgeen tot gevolg had dat uit alle delen van het land kopers opdaagden die graag een potje wilden meenemen. Het werd knap lastig, vooral toen een grapjas in het verre Westen het blauw in groen veranderde, want toen kwamen legio verzoekjes om een potje groene honing!

Ook de wetenschappelijke staf verbonden aan de N.C. State University is nu geïnteresseerd naar de herkomst van deze honing, maar staat vooralsnog voor een raadsel.

Omtrent de oorsprong van deze honing lopen de meningen uiteen, maar zeker is, dat als de bron kan worden opgespoord dit een zegen voor de honingindustrie betekent. Er kan dan namelijk een speciale prijs worden bedongen, aldus John Ambrose, die zich met het onderzoek heeft belast. Momenteel staat de consument nog huiverig tegenover deze aparte honing, omdat de oorsprong van de blauwe kleur niet bekend is. *New Zealand Beekeeper* 9/78.

J. A. Zoet

de nachten worden belangrijk kouder. De bijen bereiden zich voor op de winterzit; de hoeveelheid open broed neemt af, het volk vormt een hechtere tros en de eerste indruk na het openen der kast is dat de bijen trager reageren. Ik beleef in het najaar meestal weinig plezier aan deze inspecties, voor m'n gevoel is er geen contact met de bijen die dan al in een ander wereldje leven. Het wereldje van de opbouw van de wintertros, waarbij elke verstoring meer kwaad dan goed doet.

Hoe de goede vliegdagen (maximum temperatuur 20 graden of hoger en de zomerse dagen met een maximum temperatuur van 25 graden of hoger) in de maanden mei t/m september 1979 terecht zijn gekomen, treft u aan in het volgende overzichtje van waarnemingen door een aantal weerstations, verspreid over het hele land. Indien collega-imkers meer weergegevens wensen over een bepaalde periode van het bijenseizoen, bijv. in verband met koninginneteelt, stuurt u dan een gefrankeerde enveloppe naar ondergetekende en ik zal trachten u te voorzien van de gegevens van een weerstation uit uw onmiddellijke omgeving.

LEEWARDEN

mei	●	3(1)	3(1) = 6(2)
juni	3(2)	1	2(1) = 6(3)
juli	●	2	4(1) = 6(1)
aug.	3	4(1)	3 = 10(1)
sept.	7(1)	●	● = 7(1)
35(8)			

SCHIPHOL

mei	●	4(2)	3 = 7(2)
juni	3(2)	2	3(1) = 8(3)
juli	4	5	7(2) = 16(2)
aug.	4	3(1)	3 = 10(1)
sept.	8(1)	●	● = 8(1)
49(9)			

VLISSINGEN

mei	●	3	1 = 4
juni	1	2	2 = 5
juli	3	2	7(1) = 12(1)
aug.	5	6	3 = 14
sept.	6(1)	●	● = 6(1)
41(2)			

ANDEL

mei	●	4(3)	5(2) = 9(5)
juni	6(2)	3(1)	6(1) = 15(4)
juli	7	5	8(3) = 20(3)
aug.	7(1)	5(1)	3(2) = 15(4)
sept.	9(2)	2	● = 11(2)
70(18)			

DEDEMSVAART

mei	●	4(3)	4(2) = 8(5)
juni	5(3)	3	4(1) = 12(4)
juli	3	6	7(1) = 16(1)
aug.	8(1)	6(1)	3(2) = 17(4)
sept.	8(2)	1	● = 9(2)
62(16)			

VENLO

mei	1	4(3)	5(3) = 10(6)
juni	7(2)	4	4(1) = 15(3)
juli	6	5(1)	8(4) = 19(5)
aug.	7(2)	4(1)	3(1) = 14(4)
sept.	7(4)	4	● = 11(4)
69(22)			

J. A. Zoet, Dorsersstraat 66
2151 CJ Nieuw Vennep

HET ECOSYSTEEM EN DE TOEKOMST VAN ONZE BIJEN

100 jaar v. Chr. de Batavieren komen in ons land. Zo leerden we het in mijn tijd op school. Wat ze hier vonden was misschien een „woest” maar beslist geen ledig land. Dit land was in de loop van miljoenen jaren gevormd: schraal en vet, nat en droog, „bate oue en vale oue (nu Betuwe en Veluwe). Nu zullen die Batavieren wel geen interesse gehad hebben voor de kwaliteit van de grond, aan landbouw waren ze nog lang niet toe, maar wel wat er op groeide en leefde aan planten en dieren die voor hun een levensbehoefte waren. Die begroeiing was wel afhankelijk van de kwaliteit van de grond, de bossen van de zware grond zullen een rijkere en meer variabele begroeiing gehad hebben dan de bossen van de lichte en drogere gronden. Beide typen van bossen stelden op hun beurt weer andere eisen aan de dieren- en insectenwereld. Zo'n heel systeem van grondwater, temperatuur en alles wat hierop leeft en groeit noemen we een ecosysteem, alles is van elkaar afhankelijk en men kan de ene soort niet weghalen zonder de rest nadelig te beïnvloeden. Zo'n systeem is geen star gegeven, maar is voortdurend aan veranderingen onderhevig.

Zij het dat tijd hierbij nauwelijks een rol speelt. We hebben hier in de loop van miljoenen jaren meerdere ijstijden gekend en tropische wouden hebben onze gronden bedekt, om van zeeën en meren maar niet te spreken. Dat dit alles een zeer sterke invloed had op de diverse ecosystemen is wel duidelijk, maar ook op minder spectaculaire wijze vonden en vinden veranderingen plaats. Door allerlei invloeden kunnen mutaties optreden, afwijkingen in gedrag en/of vorm. Het overgrote percentage zal als handicap ervaren worden en in de strijd om het bestaan na langere of kortere tijd verloren gaan.

Er zullen echter ook „afwijkingen” ontstaan die juist als gunstig ervaren worden. Zij vullen een leemte die er was op, zijn meer resistent tegen bepaalde ziektes of zijn beter toegerust voor hun taak. De soortenrijkdom hebben we hieraan te danken. Het is duidelijk dat, wanneer de verschillen met hun stamouders beduidend zijn, zij deze „soort” in de voortdurende concurrentiestrijd zullen verdringen of in andere gevallen zich zullen vermengen, zodat de soort als geheel toch verbetert. Bij dit alles speelt de ecologie, het geheel van plant, dier, temperatuur

enz., een belangrijke rol. Wat gunstig is voor gebied A zal in gebied B nauwelijks voldoen.

Er ontstaat een soort evenwicht, dat zich steeds weer zal aanpassen aan de veranderende omstandigheden in dat milieu. De soorten die er zijn, zijn gewoon de best toegeruste in hun soort voor dat gebied. Dit geldt voor al wat leeft en bloeit.

Die Batavieren van het begin van dit verhaal vonden hier ook bijen, dezelfde waarmee onze voorouders in boomstammen en later in korven werkten. Zij leverden hun de zoetstof voor hun spijs en drank, en was voor kaarsen voor verlichting van hun kerken en de huizen van de meer gegoede stand. Deze bijen waren door ziekten noch plagen uit te roeien. Nu, in onze tijd, en daar bedoel ik ook de tijd van onze ouders en grootouders mee, deugen ze ineens niet meer. Rassen van elders zijn beter, produceren meer enz. Uit het bovenstaande zal echter duidelijk zijn, dat wanneer men een ras uit zijn natuurlijke omgeving haalt en in een andere biotoop plaatst het zijn optimale aanpassing aan die biotoop mist en dat is op de een of andere manier in het nadeel van het daar oorspronkelijk levende ras. Deze verschillen zullen des te duidelijker aan het licht treden naarmate de verschillen in beide ecologische systemen groter zijn. Zolang het experimenteren met konijnen, duiven of kanaries betreft, zal het ecologische systeem ter plaatse geen schade ondervinden, en gaat er iets fout, dan kan men nog altijd teruggrijpen op de oorspronkelijke populatie. Bij bijen ligt dat nu eenmaal anders, zij zijn in hun bewegingsvrijheid niet te beperken; de „nieuwkomers” vermengen zich gemakkelijk met de oorspronkelijke rassen, waardoor deze altijd ten nadele beïnvloed worden.

Wat in miljoenen jaren is opgebouwd kan door onnadenkend en onverantwoordelijk handelen in enkele tientallen jaren tenietgedaan worden. Imkers zijn milieuvriendelijke mensen met verantwoordelijkheidsgevoel voor de natuur. Wanneer we dus praten over de vraag welk ras de voorkeur heeft is het toch wel duidelijk welke kant we op moeten. Of er nog wat te redden valt en de bereidheid daartoe aanwezig is?

Laten we het hopen.

A. J. Karreman, Zeist.

Onderwijs- Voorlichting en Demonstratie

CURSUSSEN

Voor **beginners** opgeven bij:

Afd. Heerde: J. van Beek, Burg. Schorerlaan 8, Heerde, tel. 05782-12140.

Afd. Rotterdam e.o.: J. Tuin, Ottergracht 20, Rotterdam, tel. 010-509095.

Afd. Dieren e.o.: G. C. J. Verhaaff, Buitensingel 29, Ellecom, tel. 08330-27106.

Afd. Westland en Den Haag: P. Lobbezoo, Nachtegaalstr. 45, Honselersdijk, tel. 01740-26416. Mw E. E. Holleman, Burg. Patijnlaan 458, Den Haag, tel. 070-462516.

Afd. Enschede: F. van der Velde, Thorbeckelaan 3, Enschede.

Afd. Bommelerwaard: G. v. d. Linden, Waaldijk 13, Zuilichem, tel. 04187-1423.

Afd. Laren/Blaricum: B. J. Bus, Oosterend 12, Laren, tel. 02153-89265.

Afd. Haarlem: C. E. Jansen, Ruys de Perezlaan 30, 2111 WP Aerdenhout, tel. 023-241846.

Voor **gevorderden** opgeven bij:

Afd. Dieren: G. C. J. Verhaaff, zie boven.

Afd. Westland: P. Lobbezoo, zie boven.

Afd. Den Haag: Mw E. E. Holleman, zie boven.

Afd. Rotterdam: J. Tuin, zie boven.

Voor **strovlechten** opgeven bij:

Afd. Enschede: F. v. d. Velde, zie boven.

Afd. Oranjewoud: C. de Wit, Amelandlaan 18, 8443 CC Heerenveen, tel. 05130-31978.

Afd. Bommelerwaard: G. v. d. Linden, zie boven.

AFDELINGSNIEUWS

AKTIVITEITEN VAN DE AFDELINGEN

Afd. Colmschate/Diepenveen, Almen/Harfsen, Eefde/Warnsveld, Gorssel en Laren (Gld), 12 februari, 20.00 uur:

Lezing: „DE IMKER EN DE ZAAIKALENDER” door S. Fontein, in het Geert Groote College, Boerhavelaan, Deventer.

Groep Graafschap/Lijmers, 28 januari 19.30 uur: Lezing: „BESTRIJDING EN VOORKOMING VAN BIJENZIEKTES” door Ir J. J. Pettinga in café Dimmedal, tegenover N.S. station, te Doetinchem.

Afd. Haarlem, 12 februari, 20.00 uur:

Jaarvergadering en Film, Scouting Haarlem.

Afd. Leiden, 25 januari, 20.00 uur:

Jaarvergadering en Lezing: SPROKKELEN IN DE BIJENLITERATUUR” door J. A. Zoet.

AFD. DIEREN e.o.

Nu de bijen weer in hun winterzit zitten is dit voor de afd. het teken voor haar winter-activiteiten. Op 4 oktober is de eindles geweest voor beginnend-imker. Deze cursus werd bezocht door 12 cursisten, door 10 van hen is het examen met succes afgelegd. Het examen werd afgenomen in nieuwe stijl, alle cursisten moesten 60 vragen beantwoorden. Het hoogste aantal goede vragen was 54, het laagste 49. Het is voor de bijenteeltleraar, de heer Brouwer, een pluim op de hoed dat allen mochten slagen. Wij wensen alle cursisten veel succes en als raad geven wij mee: blijf contact houden

met een geroutineerd imker, want U weet nog maar heel weinig.

Op 9 oktober is er een strovlechtskursus begonnen met 14 cursisten; het einde van de cursus zal zijn op 14 december met een gezellige avond. Ook is er in oktober een bijzonder boeiende lezing geweest over drachtplanten. G. C. J. Verhaaff, secr.

AFD. GRONINGEN

Eindelijk is het gelukt om van de Gemeente Groningen een terrein te huren en bovendien een behoorlijke subsidie te krijgen voor de te bouwen afdelingsstal. Om dit alles goed te beheren is door de afdeling een Stichting Bijenteelt opgericht. Piet Kamstra, secr.

AFD. ORANJEWOUDE e.o.

Op woensdag 14 nov. 1979 hield de afd. Sneek een afdelingsvergadering. Wij ontvingen daarvoor een uitnodiging en het was voor ons een fijne ervaring om bij een buurtvereniging te gast te zijn. Het was gewoon ouderwets gezellig: een voorzitter die soepel alle hobbels (kontributieverhoging etc.) nam, een prachtige voordracht en de film „De bij hoort erbij”. Wij willen „Sneek” bedanken voor deze avond.

Na zo'n mooie avond denk ik: wat gebeurt er nog meer in de omgeving? Hier of daar hoor je wel eens wat, maar meestal te laat. Als U ook contact op prijs stelt stuur ons dan een konvokatie van Uw bijeenkomsten! A. R. Henkels, secr.

(Voor het aankondigen van activiteiten kan men terecht in de speciale rubriek onder Afdelingsnieuws. Er wordt alleen nog weinig van deze „ledenservice” gebruik gemaakt. - Red.).

AFD. ROTTERDAM

Het jaar 1979 is weer voorbij en daarmee tevens onze jaarlijks terugkerende Honing- en Bijenmarkt en onze deelname aan de Beurs „Eigenhandig“. Twee evenementen waarmee onze afdeling veel aan propaganda-voering heeft gedaan. De Honing- en Bijenmarkt in september was opnieuw een succes. Alleen al door het prachtige weer was er een grote belangstelling, waardoor er een zeer goede omzet was. Ook de aanvoer van bijenvolken en de handel daarin kan redelijk genoemd worden. De stand van onze afdeling op de Beurs „Eigenhandig“ in het Ahoy-complex in Rotterdam was weer een van de drukst bezochte verenigingstands daar aanwezig. Onze medewerkers hebben veel inlichtingen aan een groot publiek kunnen geven. Naast deze en ook diverse kleinere plaatselijke activiteiten is ook de cursus bijenhouden voor beginners weer voorbij. Met 22 deelnemers is deze in het voorjaar van start gegaan en tot onze vreugde zijn alle deelnemers geslaagd voor het diploma. Ze zijn allemaal vast van plan ook echt iets te gaan doen met het behaalde diploma. Een bijzonder woord van dank aan de docent van de cursus, de heer Vermeulen uit Utrecht, is hier zeker op zijn plaats. De geslaagden zijn: J. H. A. Gerbrands, A. v. d. Ende, J. N. C. Walters, J. J. Saris, L. van Oosten, M. H. H. de Kort, J. de Vos, A. P. M. Wildenburg, J. A. v. d. Ende-Vuyk, H. van Elst, I. Tiggelaar-de Wit, R. D. M. Tromp-Pruyn, H. P. J. Kempen, E. J. Zanten, W. van Zanten, A. C. J. Gelens, P. v. d. Welle, D. A. Mijers, J. C. Verhoef, D. de Ruiter, J. M. Sluiter en J. B. Sellmeijer. U. Kooijmans

AFD. WAGENINGEN

Afsluiting cursussen bijenteelt op resp. 5 en 8 november 1979. Leraar de heer A. Kraai.

Cursus gevorderden

Van de 13 cursisten behaalden 12 kandidaten het diploma, te weten: de heer en mevrouw Almekinders (Rhenen), de heer en mevrouw Kristensen (Ingen), mevrouw W. Samama, mej. Bossink, mej. van Burg, mej. H. A. Jansen, de heer B. M. Braam (Wageningen), de heer R. E. M. Veenman en de heer W. van Heteren (Veenendaal).

Cursus beginners

Deze cursus is in 2 groepen gestart met resp. 12 en 14 cursisten. Het getuigscrift ontvingen resp. 10 en 9 kandidaten, te weten: de heer en mevrouw van Daal, de heer en mevrouw Meyer (Dodewaard), de heer en mevrouw de Vries (Ederveen), de heer en mevrouw van den Berg, de heer en mevrouw Schippers (Bennekom), de heer en mevrouw van Blom (Wolfheze), mevrouw W. du Bois (Rhenen), de heren J. J. van Jacob, S. Schukking, K. Stoker (Wageningen), M. van Rij (Renkum), J. J. Dengerink (Rhenen) en E. van Veldhuizen (Dodewaard). Proficiat!

Het bestuur.

AFD. WESTLAND

Op 26 oktober 1979 hield de afdeling Westland haar jaarvergadering, waarop werd teruggeblift op 1979 en de plannen voor het komende jaar werden besproken. In 1980 wordt het 60-jarig bestaan van de afdeling her-

dacht. Een jubileum-commissie is aan het werk gegaan om een aantal plannen daarvoor uit te werken. Zo wordt er naast andere activiteiten op zaterdag 16 augustus 1980 een bijenmarkt georganiseerd op het St. Agatha-plein (Princenhof) te Delft. Afgelopen jaar is, voor het eerst sedert lange tijd, gezamenlijk gereisd naar het koolzaad. Enkele leden van onze afdeling slaagden erin om percelen ingezaaid koolzaad te localiseren, want de belangstelling van de boeren in ons gewest om dit gewas te telen blijkt gestadig af te nemen. Ofschoon een en ander nog niet perfect is verlopen en de oogst (vanwege het koude voorjaar) te laat was, is menigeen tevreden huiswaarts gekeerd.

Het week-end naar Schiermonnikoog in de maand mei 1979 was een groot succes. Omdat voor imkers uit het Westen een reis naar 'Schier' een hele ruk is, zijn we op vrijdagavond al op het eiland aangekomen. De volgende morgen begonnen we met een bezoek aan het Carnica-bevruchtungsstation en daarna is „het geachte bezoek“ op de fiets gestapt om het Wadden-eiland te verkennen.

Een voor onze bescheiden bibliotheek belangwekkende zaak was de schenking van een aantal antiquarische bijenboeken door een oudere imker. Wij zijn daar uiteraard erg blij mee.

Enkele plannen voor dit jaar zijn: de al vermelde bijenmarkt in Delft, een reis naar de Gentse Floralia en een kaarsentrek-avond. Voorts een beginners- en een gevorderden-cursus, opgezet voor de gezamenlijke Haagse en Westlandse imkers.

Veel actie dus in de Glazen Stad!

R. v. d. Hoorn, alg. adjunct

AFD. ZWOLLE

Door de afdeling Zwolle werd het afgelopen jaar alleen een beginnerscursus gegeven. Er werd gestart met 17 deelnemers, waarvan er in de loop van het cursusjaar 2 afvielen. Van de 15 cursisten die de gehele cursus volgden, behaalden 13 het diploma beginnend imker. De namen der geslaagden zijn: mevr. M. B. de Vries en de heren B. de Wit, G. H. ter Avest en A. ter Avest (Nijverdal); A. Broeze, (Hellendoorn); H. Bunschoek (Heerde); E. H. D. de Groot, P. Werksma en R. J. M. van der Have (Zwolle); R. P. van Hernen (Hatten); F. van Pijkeren, A. D. W. van de Stouwe en P. van der Vegte (Dalfsen).

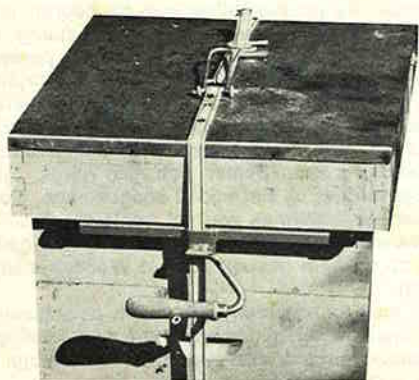
Honingkeuring

Zaterdag 1 december organiseerden de Zwolse imkers met medewerking van hun hoofdbestuurslid de heer A. H. Hartman in het gebouw „De Mars“ aan de Goertjesweg een honingkeuring voor bijenhouders uit de groep Overijssel-West. De keuring, die verricht werd door de medewerkers van het Rijksbijenteeltconsulent-schap, de heer J. Duijvetter, gaf de volgende uitslag. De afd. Zwolle behaalde de eerste plaats met 92,6 punten, zodat de door de heer B. v. d. Laan uit Emmeloord beschikbaar gestelde wisselbeker dit jaar in de Zwolse prijzenkast staat. Tweede werd de afd. Kampen met 88,3 punten; Emmeloord en Steenwijk behaalden respectievelijk de 3e en de 4e plaats. Tijdens de keuring hield de heer G. Mostert, hoofd van de plantsoendienst, een voordracht over drachtplanten, toegelicht met dia's, die door de aanwezigen bijzonder werd gewaardeerd. Staande de vergadering werd besloten dit evenement verder uit te bouwen. De afd. Kampen zal voor 1980 de organisatie daarvan verzorgen.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.30 uur.
's Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.
GRINTWEG 273, Postcode 6704 AP

Telefoon 08370 - 1 28 63

N I E U W

N I E U W

MAAR HET HEEFT NOG GEEN NAAM

Dank zij het idee van een inventief lid beschikken wij nu over een uniek apparaat voor het verplaatsen van Uw bijenkasten.

Het bestaat uit twee handgrepen en is niet groter dan een paar schaatsen (zie foto); het geheel wordt a.h.w. aan de kasten met reisriem geschoven.

Twee personen kunnen nu op verrassend eenvoudige wijze elk type kast laden, lossen en over grotere afstand verplaatsen. Dit apparaat stimuleert U om te reizen.

PRIJS PER PAAR f 29,90 — INTRODUCTIEPRIJS tot 1 maart 1980 p.p. f 26,90.

WIE WEET VOOR DIT HANDIGE EN PRAKTISCHE STUK GEREEDSCHAP EEN PASSENDE NAAM? De drie beste inzenders (vóór 10 februari a.s.) ontvangen dit apparaat gratis.

Het team van het Bijenhuis wenst U allen een voorspoedig 1980.

Wij danken U dat U in het afgelopen jaar weer zoveel vertrouwen in ons heeft gesteld en hopen U in het komende jaar opnieuw met raad en daad terzijde te mogen staan.

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheeken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank